

[Landbrugsministeren.]

kunne fremsætte noget konkret forslag med hensyn til spørgsmålet om tillægslån i ældre boliger opført uden statslån. Kommissionen har dog ønsket over for regeringen at pege på problemet.

I øvrigt foreslås ejerskiftereglerne ændret, således at der på samme måde som foreslået i § 43 i forslaget til lov om ændringer i statshusmandsloven gives staten øget mulighed for at skærpe eller lempe lånevilkårene ved en ny ejers overtagelse af lånet. Herved tilsigtes at modvirke lempelsernes kapitalisering gennem opskrning af salgssummen og at lette mindrebemidlede køberes muligheder for at overtage boligen.

Endvidere foreslås adgangen til at erhverve bolig og statslån efter denne lovgivning udvidet til også at omfatte statsborgere fra de øvrige nordiske lande.

Forslaget indeholder endelig forskellige redaktionelle ændringer, der åbner mulighed for fremtidig udbetaling af statslånene gennem de almindelige pengeinstitutter.

Med hensyn til kommissionens behandling af det af de konservative medlemmer i folketingsudvalget i fjor fremsatte udkast til ændring af den heromhandlede lovgivning kan jeg henholde mig til kommissionens betænkning.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til de til lovforslaget knyttede bemærkninger, skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige og hurtige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om Hanstholm havn.

Valgt blev: *Hans R. Knudsen, Chr. Christiansen, Poul Hansen* (Svendborg), *Hjortnæs, Johs. E. Larsen, Axel Ivan Pedersen, Chr. Thomsen, Kirkegaard, Kristian Kristensen, Damsgaard, Foged, Gideon, Helesen, Krogh, H. C. Toft, Fanger og Ole Bjørn Kraft.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om anlæg af en statshavn på Rømsø.

Valgt blev: *Gorrssen, Bladt, Chr. Christiansen, Andreas Hansen, Poul Hansen* (Svendborg), *Axel Ivan Pedersen, Peter Ravn, Slipsager, Kristian Kristensen, From, Gideon, Melchior Hansen, Ejnar Hansen, Skov Jørgensen, Clausen* (Olufskjær), *Poul Claussen og Thestrup.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af tredje behandling af: Forslag til lov om ændringer i toldloven og forslag til lov om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v.

(Foregående del af tredje behandling findes i tidenden sp. 3279).

Forhandlingen genoptoges.

Lovforslagene som helhed sattes til forhandling.

Lars P. Jensen: Jeg skal ved denne sidste behandling af toldlovsforslaget ikke holde nogen lang tale. Jeg tror, at der her i salen, i dagspressen og i udvalget er sagt, hvad der kan siges om told, og jeg må måske tilføje, at jeg tror, at de medlemmer, der har siddet i udvalget, snart er trætte af at tale om told. Det kan man få et indtryk af, når jeg oplyser, at udvalget har behandlet i alt 9 forslag, 7 lovforslag og 2 forslag til folketingsbeslutning, deriblandt det forslag om ratifikation af den konvention, der kommer til behandling senere. Vi har modtaget 210 deputationer og ca. 800 skriftlige henvendelser. Vi har haft 47 møder fordelt over et timetal på 160. Der er til anden og tredje behandling stillet i alt 233 ændringsforslag til toldlovsforslaget. Der er ført 57 positioner

[Lars P. Jensen.]

tilbage til bunden liste og 24 over til den fri liste. Jeg tror godt, jeg kan sige, at det er det største udvalgsarbejde, der har fundet sted i folketingets historie.

Da vi begyndte forhandlingerne, havde vi som udgangspunkt regeringens lovforslag, og det er klart, at der måtte være enighed mellem regeringspartierne om de ændringer, der skulle foretages. Det hverken kan eller skal skjules, at der i retsforbundet, det radikale venstre og socialdemokratiet hersker et forskelligt syn på disse problemer, både med hensyn til told og med hensyn til liberalisering, ligesom der inden for venstre, hvilket er kommet frem under udvalgsbehandlingen, er et forskelligt syn på disse problemer. Det er også åbenbart, at der inden for det konservative folkeparti er divergerende meninger om disse spørgsmål.

Siden regeringens oplæg kom, har der været ført langvarige forhandlinger med erhvervene, hovedorganisationerne, brancherne og enkelte virksomheder. Nu kan man spørge, om det udgangspunkt, det oplæg, vi fik til dette forslag, var rigtigt. Det er klart, at selv om der har været forhandlet med erhvervene, må det i nogen grad hvile på et skøn, på en vurdering. Hvis jeg skal besvare spørgsmålet enten med et ja eller et nej, må jeg sige, at jeg tror, udgangspunktet var rigtigt, ellers var der vel kommet flere og navnlig større ændringer under udvalgsarbejdet, og det viser sig også, at udslaget i provenuet ikke var større end en 6 mill. kr.s nedgang.

Men lige så vigtigt som toldsatserne er det, hvordan selve toldloven er bygget op. Der har man stræbt efter at få en trindeling, således at råvarer er toldfri og ligeledes halvfabrikata, hvor der ikke findes en dansk produktion, og noget mere beskyttelse over for færdigvarer. Når dertil kommer, at der i toldloven nu indføres mange toldfritagelsesordninger, der selvfølgelig lægger op til en slags strukturrationalisering, og derudover toldgodtgørelser, tror jeg, at med hensyn til selve toldlovens struktur har man fundet det rigtige.

Nu er det klart, at beskyttelsen ikke alene er tolden på varerne. Det er lige så klart, at den told, man skal betale af sine råvarer

eller sine halvfabrikata, spiller ind på beskyttelsen af det færdige produkt.

Dernæst kan man vel stille sig det spørgsmål: hvordan vil virkningen på priserne blive? Hvordan vil virkningen over for forbrugerne være? Vil toldforhøjelserne fordyre varerne, og hvor meget vil de fordyre varerne? Det kan ikke klart besvares. Det afhænger af, om industrien vil udnytte den toldbeskyttelse, der gives. Ingen kan sige det. Industrien kan vel også have en vis interesse — det har vi erfaret — i ikke at udnytte toldbeskyttelsen, men kun søge at lægge afstand mellem de udenlandske og de danske priser for at få en så stor dansk produktion frem som muligt. Dertil kommer, at når man skal vurdere, hvad tolden betyder i eventuel fordyrelse, må man stille op, hvor meget importrestriktionerne har fordyret varerne, og her er det vel endnu vanskeligere at give svar.

Vort parti har i udvalget arbejdet efter de retningslinjer, som vi angav ved første behandling og anden behandling af toldlovsforslaget. Jeg har et par gange understreget, at vi ønsker ikke told for toldens skyld, og vi ønsker ikke varer ført tilbage til bunden liste, fordi vi er tilhængere af restriktioner; men vor indstilling var den, at havde industrien brug for told, var vi villige til at give den, og procenten var for os sådan set underordnet, når vi fandt det rigtige sted, enten det var ved 10, 12 eller 15 pct. Vi havde det syn, at var der brug for en længere afviklingstid, var vi villige til det; kunne toldfrihed etableres som en fordel for industrien, så vi gerne det, og hvis en overførsel fra bunden liste til friliste var hensigtsmæssig og rimelig, var vi også villige til det. For os har det været afgørende, at vi fik lavet det rigtige, og dér har vore principper måttet vige.

Der har dog været ét princip, som vi ikke er veget fra, og det er det princip, at vi i vort arbejde sigter henimod at sikre produktion og beskæftigelse så meget, som det er muligt i den nye tid, vi nu går i møde; for det er klart, at det er en ny tid, en ukendt tid, vi går i møde, og at klokken er ved at falde i slag. De toldsatser, vi konfirmerer nu, er gældende som basistold, og de bundne lister er udgangspunkt for industrien i de kommende år. Det, der sker nu,

[Lars P. Jensen.]

kan ikke ændres, i hvert fald kan toldsatserne ikke ændres i opadgående retning over for de syv. Vi kan udvikle hurtigere, og vi kan ændre toldsatserne opad over for de seks og over for andre lande, men ikke over for de lande, der er medlemmer af frihandelsområdet, og den told, der er fastsat, aftrappes nu med 20 pct. den 1. juli over for de syv, hvorimod frilisterne gælder ikke alene over for de syv i frihandelsområdet, men også over for de seks og over for dollarområdet; og den forøgelse af importen, der skal ske, uanset hvor varerne befinder sig, gælder ikke alene over for de syv, men også over for de seks og dollarområdet.

Jeg vil gerne understrege — og det er sagt som en generel betragtning — at vort parti kunne have ønsket en noget langsommere afvikling af importreguleringen. De 57 positioner, der er ført tilbage til langsommere afvikling, er de 57 vareområder eller brancher eller industrier, som var de mest ømtålige, og vi er tilfredse med, at de er ført tilbage til bunden liste, selv om vi selvfølgelig ved, at der skal ske en forøgelse af importbevillingerne. Vi kunne også have ønsket, at man havde fået andre varer ført over på bunden liste, men jeg vil gerne understrege, at vi ikke her har fået vor vilje og heller ikke kunne regne med at få den. Også for toldsatsernes vedkommende kunne vi have ønsket, at der var sket ændringer, men heller ikke her har vi fået vor vilje. Politik er jo det muliges kunst, og det er min opfattelse, at vi har nået, hvad der er politisk muligt. Vi synes, at de 233 ændringsforslag, der blev stillet til toldlovsforslaget og nu er vedtaget, har forbedret toldloven i forhold til det oplæg, vi fik, inden vi gik til udvalgsarbejdet.

Provenuet er, som jeg nævnte før, ikke meget ændret; det drejer sig om en nedgang på omkring 6 mill. kr. De ændringsforslag, vi behandlede i går, betød jo ikke nogen stor ændring i det samlede provenu, men dertil skal vi lægge den nedgang i indtægten, som kommer ved, at papirafgiften og afgiften på tændstikker ned sættes. Det gør ikke noget. For os er provenuet ikke det afgørende. Der måtte godt have været flere nedsættelser, om det havde

været rigtigt, og vi så havde fået forhøjelser på steder, hvor det var mere nødvendigt. Provenuet har ikke været afgørende for os; det afgørende var, hvordan de enkelte brancher blev behandlet. Vi synes, det har forbedret ordningen, at de 57 positioner er ført tilbage til bunden liste. Som helhed synes vi, at både toldlovsforslaget og valutalovsforslaget er blevet bedre efter udvalgsbehandlingen.

Vi er glade for, at så mange her i salen slutter op omkring toldloven og valutalo ven; det radikale venstre, retsforbundet, mit parti og det konservative folkeparti, og det giver mig det indtryk, at vi ikke har ramt helt ved siden af. Jeg må beklage, at venstre ikke har haft en mere positiv stilling til industriens problemer; man kan måske sige det på den måde, at der ikke har været enighed i venstre under forhandlingerne i udvalget. Jeg tror ikke, at venstres medlemmer i udvalget eller her i salen er enige i det standpunkt, venstre indtager. Vi har — må jeg sige det på den måde — i udvalget ikke været smålige over for landbrugets problemer. Vi har toldfritaget en hel del af landbrugets maskiner. Honningproduktionen er, selv om det måske ikke decideret er et landbrugsproblem, dog et problem, der betyder en del for landbruget, og dette spørgsmål har vi også behandlet ud fra et sagligt synspunkt. Ønskerne vedrørende de brugte traktorer, der var fremsat både af husmandsforeninger og landboforeninger, har vi ligeledes taget op til drøftelse, og ønsket om at føre landbrugets fedtstoffer og talg tilbage til bunden liste har vi også taget positivt på og ført varerne tilbage til bunden liste.

Skal vi gøre det op, tror jeg, at landbruget har en betydelig større beskyttelse end industrien. Det bebrejder vi ikke landbruget; jeg synes, det er helt i orden, at landbruget, når talen er om de varer, der skal konkurrere med vore landbrugsvarer på hjemmemarkedet, er ret stærkt toldbeskyttet, at alle de varer, der endvidere kan konkurrere med landbrugets varer, er på bunden liste, og at der findes en del andre ordninger, som også betyder en hel del for landbruget: spritordningen, kartoffelmelsordningen og sukkerordningen. Dette skal ikke fra vor side forstås som

[Lars P. Jensen.]

nogen bebrejdelse; vi føler, at det er helt i orden.

Vi skal give erhvervene de bedst mulige vilkår, og derfor beklager jeg, derfor undrer det mig, at venstre ikke har været mere positiv over for industriens problemer, end vi har erfaret i udvalget. Venstre har haft det almindelige standpunkt, at det generelt har sagt nej til alle toldforhøjelser og til alle overførsler til bunden liste, medens det har sagt ja til alle toldnedsættelser og til overførsler til friliste, uanset om ønsket om en toldforhøjelse eller overførsel til bunden liste var berettiget eller ikke. Jeg forstår simpelt hen ikke venstres standpunkt i denne sag, og jeg kunne fristes til at spørge partiet venstre, om det med denne stillingtagen ønsker at afskrive alle sine byvælgere, eller om det ønsker, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen fremover skal repræsentere dem. Men det får blive venstres hovedpine. Vi er glade for, at så mange i denne sal er enige, jeg havde nær sagt, at så mange med forskellig opfattelse af tingene har kunnet skyde principperne til side, har syntes, at situationen var så alvorlig, at man måtte se bort fra dem og prøve at finde frem til et fornuftigt samarbejde.

Vi går nu ind i de syv. Toldloven og valutalovent er kun nogle af de love, der skal være med til at bestemme vor beskæftigelse, vor produktion, vor stilling i den større familie fremover. Det er mit partis opfattelse, at industrien og erhvervslivet har støtte behov. Vi er et lille land; vi har et lille hjemmemarked som udgangspunkt for eksport, og derfor er disse love ikke ene afgørende. Lige så afgørende er det for os, at andre love, der kan lene klimaet omkring vort erhvervsliv og vor industri, bliver bakket op. Det drejer sig om loven om eksportkreditter, udsendelse af stipendiater, markedsundersøgelser og markedsanalyser og måske en ændring med hensyn til vore handels- og landbrugsattachéer. Dertil kommer forskningen, uddannelsen både vedrørende teknikere, faglig uddannelse og omskoling. Vi skal efter vor opfattelse sørge for et lunt klima omkring vor industri såvel som omkring vort landbrug, et lunt klima om den industri, der skal ud at slås, den industri, der skal sikre beskæf-

tigelsen fremover, både den høje beskæftigelse, vi har, de store årgange, som kommer, og den afgang, som finder sted fra landbruget. Det har hele samfundet interesse i, og deraf afhænger vor fremtid.

Ud fra disse synspunkter kan vi stemme for toldlovsforslaget, som det ser ud nu. Vi mener, det er blevet bedre under arbejdet; vi gør det uden at råbe hurra, men også uden gråd i stemmen.

Chr. Christiansen: Ved denne afsluttende debat om valutalovsforslaget vil jeg gerne gøre et par bemærkninger.

Det foreliggende lovforslag, som nu skal til endelig afstemning, kommer i første omgang forhåbentlig til at gælde til den 31. december 1961. Efter den meget vidtgående og indgående udvalgsbehandling fremtræder valutalovsforslaget i noget ændret form i forhold til det forslag, der blev fremsat i det høje ting den 10. november 1959. De fleste ændringer er dog af redaktionel karakter; men det bør dog nævnes, at den gældende valutalovs §§ 7 og 8 udgår, og at de 3 gamle love fra 1914 og 1915 ophæves. Jeg ønsker også gerne at understrege, at det gamle valutaudvalg på 17 medlemmer fortsat bevares som et bindeled mellem handelsministeren og folketinget.

Efter min mening vil valutalovent fortsat være et vigtigt handelspolitisk instrument for vor ind- og udførsel af varer. Loven indeholder bestemmelser vedrørende nationalbanken, om vore betalingsforhold over for udlandet og endelig de retningslinjer, der skal være gældende for lovens forsatte administration. Loven giver som tidligere handelsministeren visse bemyndigelser, men ministerens forslag om anvendelse af disse bemyndigelser skal, inden de iværksættes, behandles og have tilslutning i det 17 mands valutaudvalg, som jeg lige har omtalt.

Under udvalgsbehandlingen har handelsministeren erklæret sig indforstået med, at der foretages visse ændringer vedrørende den fri og den bundne liste, og at de nyoverførte varer til den bundne liste skal liberaliseres senest den 1. juli 1963. Der er dog nogle enkelte vareområder, der får en hurtigere afvikling.

Jeg er meget tilfreds med den meddelelse den højtærede handelsminister gav i går vedrørende position 85.01 B. om, at denne

[Chr. Christiansen.]

varegruppe forbliver på bunden liste. Det er en varegruppe, som jeg for min del lægger megen vægt på, og som omfatter elektromotorer, generatorer, dynamoer og omformere.

For betydelige varegrupper bliver importreguleringen umiddelbart afskaffet, medens den er bevaret for en række andre varegrupper. Denne fordeling er foretaget væsentlig ud fra produktions- og beskæftigelsesmæssige hensyn. Vi har dermed søgt at bevare de mest ømtålige industriens produkter på bunden liste. Hvorvidt de trufne afgørelser dækker, hvad vore industrier med rette kan ønske sig, er vel nok uvist.

Det store spørgsmål under udvalgsbehandlingen har jo været, om der blev givet de virksomheder, der her er på tale, en tilstrækkelig overgangstid til omstilling. Vi fra vor side vil ikke skjule, at efter vor bedømmelse af problemerne er der sikkert for de overførte industrivarers vedkommende — for adskilliges eller i hvert fald for nogles vedkommende — givet en for ringe tid til omstilling. Efter det resultat, der nu foreligger, er det jo en relativt kort periode, der gives dem. Vi kunne, som det fremgår heraf, nok have ønsket at gå noget videre, end vi er nået med det resultat, der her foreligger; men vi har bøjet os for de rådende politiske forhold, sådan som de er kommet til udtryk under udvalgsarbejdet. Vi har gjort vore synspunkter gældende netop ud fra den indstilling, at beskæftigelsen og produktionen er tidens store sociale problem. Det kan måske endog blive skærpet noget under de nye markedsforhold, vi nu kommer til at stå over for.

Det kan i denne forbindelse kun glæde mig, at valutaloven nu gennemføres med fire partiers tilslutning og dermed med et betydeligt flertal i tinget. Man må med beklagelse konstatere, at venstre mener fortsat at skulle holde sig helt uden for denne lovgivning.

Selv om vi ikke bestemt kan vide, hvordan fremtiden vil forme sig, tror jeg på, at vort erhvervsliv har dygtighed og livskraft nok, så at det selv under skærpede forhold har mulighed for at klare sig i den konkurrence, vi står over for, og forhåbentlig også har mulighed for at fortsætte og øge den eksport af danske varer, som vi glædeligvis

har set i de seneste år. Fremfor alt forventer vi, at beskæftigelsen vil kunne fastholdes og videreudvikles i tiden fremover.

Vi ved meget vel, at de foretagne ændringer måske ikke er tilstrækkelige, men vi håber alligevel, at de giver en så gunstig udgangsposition, at vore erhverv og vore virksomheder vil være i stand til at tilpasse sig efter de nye markedsforhold, der forestår. For min gruppe har det været ledetråden under udvalgsarbejdet, at vi ikke mente med ét slag at kunne gennemføre liberaliseringen uden at bringe beskæftigelsen i en meget vanskelig situation. De mange henvendelser til udvalget, skriftlige og ved deputationer, må efter min mening bedømmes således, at Danmark endnu ikke er modent til at indlade sig på den fulde liberalisering.

Vi mener, at de ændringer, der nu er foretaget i valutaloven og med hensyn til de bundne lister, vil være fremmede for dansk industri, men vi er fuldt ud klar over, at der her vil komme andre momenter til; og vi håber meget, at den lovgivning, vi her behandler, følges op af en række andre foranstaltninger, der giver mulighed for, at dansk industri og dansk erhvervsliv vil være i stand til at klare den skarpe konkurrence, som vi vel ikke uden grund venter vil finde sted efter 1. juli i år.

Jeg ønsker at fremhæve, at der naturligvis er en nær kontakt mellem restriktionernes gradvise afvikling og en påkrævet rationalisering og om nødvendigt en strukturændring på visse områder af dansk industri. Her bør også nævnes, at dansk industri for en ikke ringe dels vedkommende står over for at skulle skabe nye kontakter med eksportmarkederne og skabe en udvidelse eller måske endog en ny opbygning af salgsapparatet, så at alle betingelser kan være til stede til nye eksportfremstød, når nu vor tilslutning til de syv bliver effektiv. Vi håber, at industrien med de kræfter, den rummer, vil bestå den prøve, som den i de kommende måneder bliver stillet over for. Vi fra vor side tror på, at der i industrien er indre og stærke kræfter, og vi tror endog, at den vil klare sin fremtid på en god måde.

Det er rigtigt, hvad jeg har bemærket at der er hævdet fra industriside, at der er et spillerum imellem det, industrien bad om, og det, den nu får ifølge de her behand-

[Chr. Christiansen.]

lede lovforslag; men alligevel vil den handels- og erhvervspolitiske lovgivning, som nu skal vedtages her ved tredje behandling, kunne danne et udgangspunkt for vort lands samlede erhvervsliv, selv om ikke alle de forventninger, man stillede fra industri- side, har kunnet tilgodeses. Jeg har nok bemærket, at Tidsskrift for Industri den 15. februar 1960 siger noget om, at mange industrier er blevet skuffet over det standpunkt, folketingsudvalget tog i sin betænkning forud for anden behandling. Jeg håber dog, at der med de sidst foretagne ændringer er fremkommet visse forbedringer, der kan give industrien tålelige arbejdsmuligheder i fremtiden.

Når man skal ændre sin handelspolitik, må man naturligvis søge at stræbe efter at give de erhverv og enkeltvirksomheder, vi har inden for landets grænser, og dermed samtlige beskæftigede i produktionen, de bedst mulige fremtidsmuligheder, og hvad valutaloven angår, står vi over for en begyndende afvikling. Der har siden 1945, måske endog tidligere, ofte været tale om at få en liberalisering gennemført, men det er betegnende, at de skiftende regeringer alligevel er vejet tilbage for at tage ansvaret for en sådan handling. Det er først nu i den seneste tid, da de økonomiske forhold er ændret for vort lands vedkommende og de europæiske markedsforshold er inden for synsvidde, at der er skabt betingelser for at overveje den begyndende liberalisering, der ligger i det nuværende forslag til valutalov.

Det er klart, at der allerede er sket en betydelig modernisering af dansk industri i de seneste år; det vil jeg gerne anerkende. Der er både af lederne af virksomhederne, af funktionærerne og arbejderne gjort ihærdige bestræbelser for at følge med i den modernisering, som går over hele verden; men vi må erkende den sandhed, der foreligger, at der ikke er tilvejebragt så gunstige forhold i denne modernisering, at vi er i stand til at klare alle de opgaver, de nye forhold bringer os.

Jeg vil gerne beklage, at venstre helt har holdt sig udenfor og vendt industrien ryggen. Det gjorde jeg også en bemærkning om ved anden behandling, og den synes jeg skal gentages og stærkt under-

streges. Man har fra venstres side indtaget en så passiv holdning til den her foreliggende vigtige erhvervslovgivning, at dette nok er værd at understrege, og jeg tror, at venstre skal være klar over, at dette standpunkt nok skal vække opmærksomhed ud over landet og navnlig i visse, bestemte kredse.

Må jeg til sidst sige, at det er klart, at de 4 partier, der nu indstiller valutalovsforslaget til vedtagelse, dermed tager deres ansvar for lovens indhold. Jeg vil på socialdemokratiets vegne anbefale lovforslaget til endelig vedtagelse.

Henry L. W. Jensen: Det var jo rørende at høre de ærede medlemmer hr. Lars P. Jensens og hr. Chr. Christiansens bekymring for venstre på grund af dets stilling til toldloven og valutaloven.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen gik endda så langt, at han trak det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen ind i debatten. Så dybt er jeg ikke gået i spørgsmålet. Jeg siger, at vor bekymring inden for venstre i meget, meget højere grad omfatter forbrugerne. Det havde jo været meget mere naturligt, om repræsentanterne for det store forbrugerparti havde tænkt lidt over toldlovens fordyrende virkninger og havde gjort dette forhold klart for befolkningen i al almindelighed.

Venstres stilling til toldloven er ikke begrundet i interesse for den ene eller den anden part, for industrien eller for handelen; men alene begrundet i samfundets interesser. Vi er principielt modstandere af at fordyre varerne ved told; told såvel som importbegrænsninger fremkalder forkerte investeringer og leder udviklingen ind på forkerte veje, således at der opstår fordyrelser på de områder, hvor erhvervene skulle konkurrere.

Årsagen til, at vi gennemfører denne toldlovgivning, er jo, som det allerede er diskuteret ved første og anden behandling, vor indtræden i de syvs frihandelsområde. Venstre er ved behandlingen af toldlovsforslaget gået ind for, at varerne ikke måtte fordyres; man måtte bedømme forholdene ud fra det foreliggende materiale og derefter tage stilling til hele spørgsmålet. Det er jo sådan, at denne toldlov kun i en overgangsperiode skal have virkning inden for de syvs frihandelsområde, men den forbliver i kraft

[Henry I. W. Jensen.]

over for bl. a. de seks lande; de toldsatser, som vi nu fastsætter ved indgangen til det ydre frihandelsområde, vil blive stående som toldsatser over for hele den øvrige verden.

Vor linje i toldspørgsmålet og ved hele udformningen af toldloven har været den principielle, som vi har arbejdet efter ved behandlingen af alle toldlove, nemlig at alt, hvad der hedder råvarer og hjælpestoffer, skal kunne indføres frit. Hvad enten det er varer til landbrug og industri, eller det drejer sig om hjælpestoffer og maskiner til industrien, er vi gået ind for toldfrihed. Vi har i høj grad været med til at arbejde for at få maskiner og tilbehør gjort toldfri.

Man kan ikke med rette bebrejde os, at vi ikke har deltaget i arbejdet med toldloven. Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen gjorde opmærksom på, hvor mange møder der havde været i udvalget, og hvor meget arbejde det havde haft. Her har venstre deltaget med liv og sjæl, tør jeg antyde, og vi har forsøgt at nå frem til resultater, der kunne give gunstige forhold ved vor indtræden i de syv: ikke for meget beskyttelse til industrien og ikke for lidt dækning, når vi afvikler en del af restriktionerne. Det er nu engang sådan, at told og importrestriktioner virker fordyrende på industriens produktion. Tolden må derfor ikke være større end nødvendigt, idet formålet er at skabe en konkurrencedygtig industri. Det påfører eksportindustrien en urimelig byrde, skader konkurrenceevnen over for udlandet og forringer vor valutariske stilling, hvis vi overskrider toldsatsernes normale beskyttelsesmæssige højde. Jeg erkender imidlertid, at importrestriktioner er værst. Selv om venstre ikke har lagt skjul på, at vi gerne så importrestriktionerne afløst af en rimelig told, er vi dog stadig væk frihandels-tilhængere. Denne stilling har i øvrigt også store dele af handelen indtaget; man erkender, at det, selv om man beklager det, er nødvendigt at indføre told, når vi afvikler restriktionerne.

På alle områder har man ved frigivelsen af industrivarerne ladet restriktionerne blive erstattet af told, men for landbrugets vedkommende har man, som den ærede ordfører for socialdemokratiet, hr. Lars P.

Jensen, var inde på, ikke i tilsvarende grad kunnet gøre det med hensyn til de produktionsmidler — den smule — der er tilbage på listen; man siger, at det kun er en smule, at det kun er et ringe beløb, det drejer sig om, men det drejer sig dog om produktionsmaskiner til landbruget, som ikke er blevet fritaget for told.

Forudsætningerne for hele denne toldlovgivning var jo en nøje analysering af industriens behov for beskyttelse, men en sådan analyse fik vi ikke ved lovforslagernes fremsættelse. Vi måtte ved lovforslagernes fremsættelse erkende, at sagen allerede var afgjort, den var bestemt af trekantregeringen. De vedtagelser, der havde fundet sted mellem regeringspartnerne, kunne som princip ikke ændres, kun detaljer kunne ændres. Det må man være opmærksom på; vi havde overhovedet ikke været i stand til, end ikke fra begyndelsen, ved lovforslagernes fremsættelse, at ændre noget i dem undtagen småting, fordi man fra regeringens side allerede havde fastlagt principperne og ikke kunne røre noget videre ved dem. Derfor er det med urette og med en vis forstillelse, man påstår, at vi kunne have gjort mere ved selve lovforslagene, end vi har gjort.

Administrationen havde inden fremsættelsen forhandlet med erhvervene, ligesom vi selvfølgelig under udvalgsbehandlingen har fået de oplysninger af administrationen, vi har bedt om, og det har været et hurtigt og dygtigt arbejde, administrationen har præsteret. Nu sagde den højtærede handelsminister i går, at der kun havde været kort tid til at arbejde med denne lovgivning, og at der ikke har været tid nok til at foretage en nøje analysering af, hvilke industrier der havde brug for og behov for en virkelig beskyttelse, og hvilke industrier der ikke behøvede beskyttelse.

Vi har en meget stor og dygtig eksportindustri i dette land, og denne store og dygtige eksportindustri har aldrig bedt om beskyttelse, hvorimod den industri, der har været undergivet restriktioner, gennem selve restriktionerne har haft en stor dækningsbeskyttelse. Det har derfor, om jeg så må sige, været ideen i hele arbejdet, at vi efterhånden skulle fjerne alle disse restriktioner og derigennem frigøre den industri, der har været bundet af restriktionerne, og give den en lettere overgangsbeskyttelse i form

[Henry L. W. Jensen.]

af told. Det kan ikke nytte noget, at man indfører for høje toldsatser. For høje toldsatser medfører en fordyrelse på hele forbrugsområdet, på hele eksportområdet og på hele produktionsområdet, og høje toldsatser medfører yderligere dette, at den udenlandske kapital trækkes ind over Danmarks grænser, bygger filialfabrikker og filialvirksomheder og derved påfører den danske industri konkurrence. Jeg skal senere nævne et par eksempler i så henseende.

Vi har i hele dette arbejde forsøgt at finde frem til en afbalancering med hensyn til toldsatserne, der forhindrede overdrivelser til forskellige sider, og ingen kan med berettigelse sige, at vi ikke i spørgsmålet om industribeskyttelsen har taget nøjagtig de hensyn og gjort nøjagtig det arbejde, som vi inden for venstre altid har lagt frem som vort program: at hjælpe industrien og landbruget på alle de områder, hvor man kunne hjælpe dem, gennem toldfri indførsel af råvarer, toldfri indførsel af maskiner og toldgodtgørelse ved eksport på alle områder. Det har også været linjen i hele vort arbejde med disse forslag, i hele vort udvalgsarbejde under toldlovsforhandlingerne.

Så har man spurgt, om det nu også var de rigtige satser, og om tidsfristerne var rigtige for tilbageførelsen af de varer, der blev sat ind på bunden liste. Hvad spørgsmålet om de rigtige toldsatser angår, har vi ingen motivering fået for, hvorfor de er rigtige. De toldsatser, der er sat ind i toldloven, er et kompromis mellem toldvæsenet, industrien og regeringens forslag. Fra alle de mange forskellige deputationer, der har været modtaget i toldlovsudvalgets møder, har vi gang på gang hørt, at toldsatserne burde være det og det, og det vil som regel sige noget højere. Men vi har også flere gange fra deputationer hørt, at man burde nedsætte de og de toldsatser. Hovedparten af toldsatserne er jo hævet, og hovedparten af toldsatserne skal stadig væk aftrappes inden for frihandelsområdet, men ikke uden for dette, ikke uden for de syv.

Og hvad lovens virkninger angår, kan det ikke nytte noget, man siger, at den ikke vil virke over for forbrugerne og over for forbruget. Det vil den, den vil i hele sin form virke udadtil over for hele samfundet med stigninger på næsten alle områder. En told-

lovs fordyrende virkning er jo af den art, at hvis der pålægges told ved indførselsleddet, vil der, hvilken beregning man end foretager, være en meget stærk stigning i forbrugsvarernes priser, og de øvrige statsafgifter og fortjenester, der bliver lagt på, medfører en yderligere fordyrelse.

Så er der spørgsmålet om lovens virkninger. Hvilke forestillinger har de liberale partier i regeringen gjort sig her? Det har vi ikke hørt noget om. Man håber åbenbart stadig på, at landbrugets varer, landbrugets produktion, som hidtil har været billig, fortsat vil være billig for befolkningen, uanset om man forhøjer alle andre forbrugsvarerpriser, og uanset om landbrugets produktionsmidler i nogen grad fordyres. Man tror altså stadig væk, at man vil være i stand til at fastholde billige priser på fødevarerne, der igen giver en billig industriproduktion, selv om man fordyrer alle de øvrige varer ved toldforhøjelser. Det er den slags ting, vi har gjort opmærksom på. Her kan man sige — og det vil stadig væk være fra modpartens side — at det er kun små ting, det drejer sig om. Det er blandt andet traktorer, det drejer sig om, og nogle enkelte høstmaskiner; men det drejer sig jo i virkeligheden om alle varer til landbrugets forbrug. Det drejer sig om en fordyrelse af alle de varer, som indgår i byggeriet, som går ind i selve fabrikationen og går ind i det daglige forbrug.

Der er jo det mærkelige forhold, som vi har set ved toldlovsforslagets behandling her, at når sømændene går i land, hvis jeg må sige det på den måde, og starter en fabrikation, så bliver det dyrere for forbrugerne. Man har ved denne behandling set, at tre store koncerter forlanger toldbeskyttelse. I samme øjeblik disse dygtige søfolk, som har indsejlet millionfortjenester til Danmark ved kampen for friheden på havene, bliver industridrivende, kræver de stor beskyttelse; det gælder dieseltraktorer, og det gælder køleskåbe og hele det store område, man kalder for plast, altså plasticområdet. Her er det lykkedes ved hjælp af de frihandelsvenlige partier, vi har inden for toldlovsudvalget, at få pålagt en klækkelig told, der fordyrer de pågældende varer.

Hertil kommer andre ting. Jeg talte før om de store koncerter, der vandrer ind til landet. En stor verdenskoncern, en af

[Henry L. W. Jensen.]

verdens største, nemlig Nestlés kaffe, har en lille fabrik et eller andet sted. Nu kom jeg til at nævne navnet, det kunne jeg hælde undladt at gøre af reklamemæssige hensyn, det er jo det samme her som i radioen; men denne koncern har anlagt en lille fabrik i Hjørring. Den har fået en beskyttelse på 4 kr. på pulverkaffe. Nu skal jeg ikke sige det for højt! Når der anvendes 350 000 kg pulverkaffe, som der gøres her i Danmark, så kan jeg stille det op på den måde, som man plejer at gøre det i de frihandelsvenlige kredse, jeg kigger ned på i øjeblikket, at 350 000 kg à 4 kr., det bliver 1,4 mill. kr., som befolkningen, der drikker kaffen, må betale i afgift, og derefter er resultatet af beregningen, at man for hver af de arbejdere, der er på den pågældende fabrik, betaler 30 000 kr. i form af beskyttelse.

Jeg kunne trække mange andre eksempler frem; men jeg er kommet med dette, fordi jeg er blevet provokeret. Den ærede ordfører for socialdemokratiet (Lars P. Jensen) var så venlig at provokere mig frem med alle disse specielle spørgsmål, og det er måske også rigtigt, at vi kommer til bunds i tingene, så jeg vil fortsætte lidt endnu.

Beskyttelsen for vinduesglas for eksempel, noget, der anvendes i bygningsindustrien og i virkeligheden er koncentreret på et meget stort selskabs hånd. Dette selskab har ikke tidligere været i stand til at levere det normale vinduesglas, der skulle bruges. Nu har man udvidet toldbeskyttelsen til at omfatte det vinduesglas, man heller ikke i fuld mængde kan fremstille samme sted. Det vil medføre en forøget pris for byggeriet, idet alt vinduesglas bliver meget dyrere.

Man har beskyttelse inden for bygningsindustrien, hvad der måske er kendt, for en ganske enkelt fabrik, der laver bygningsbeslag herhjemme. Disse bygningsbeslag, der anvendes overalt i bygningsindustrien, bliver beskyttet på en sådan måde, at byggeriet også herved bliver dyrere.

Jeg ved ikke, om man lagde mærke til, hvad aviserne skrev i går: at byggeriet ville blive væsentligt fordyret, ikke på grund af arbejds løn, men på grund af materialeprisens stigning. Nu får vi altså på mange områder en meget stærk stigning på materialer, der skal anvendes inden for byggeriet, foruden en lønglidning.

Man kunne nævne møbelindustrien, og man kunne nævne en del små fabrikker, som man ganske simpelt beskytter ved at pålægge deres varer en ret stor told. Det ærede medlem hr. Lars P. Jensens socialdemokratiske valgkreds, Silkeborg, har fået en lille pæn fabrik. Der er ikke noget mere tiltalende end de små fabrikker, man bygger op, for de bliver store senere hen, men der er noget utiltalende i, at man giver en beskyttelse på 9 pct. på et område, hvor materialerne anvendes til møbelindustrien og bygningsindustrien og altså medfører en direkte fordyrelse af de pågældende varer til den pågældende industri. For at bruge det udtryk, som man fra liberal side i de kredse, der sidder i regeringen, har anvendt tidligere: det havde været billigere for staten at betale disse arbejdere fuld løn og så være fri for toldbeskyttelse, der fordyrer alt møbelarbejde.

Jeg skal ikke komme for dybt ind på tolden på biskuit; men for en enkelt lille kage med chokolade har man sat tolden op med 850 pct. Man kan selvfølgelig lade være at spise disse chokoladekager; man kan holde dem ude fra landet, men faktum er, at det er sket, at man har sat tolden så meget op. Hasselnødder har man formentlig, som jeg sagde, sammen med Turistforeningen for Danmark sat op af hensyn til rejserne til Sverige, for hasselnødder bliver nu lige så dyre som mandler, og det vil fremme turistfarten mellem Sverige og Danmark.

Jeg kunne trække en hel del andre eksempler frem. For glas og porcelæn, altså almindeligt glas og porcelæn, som man anvender i den daglige husholdning, er der stigninger i tolden, der varierer fra 32 til

[Henry L. W. Jensen.]

149 pct. for stentøj og fra 32 til 45-55-60 pct. for udekoreret husholdningsporcelæn. Man har for dekoreret porcelæn toldstigninger fra 24 til 36 pct. Jeg skal undlade at læse alle de specifikationer og statistikker op, som jeg har fået med hensyn til toldfordyrelser, men jeg har været nødt til, om jeg så må sige, at forelægge de her nævnte på grund af provokation, og hvis det passer i anden omgang, skal jeg med fornøjelse fortsætte.

Det, det drejer sig om, er, at vort erhvervsliv skal tilpasse sig efter de syv, og erhvervslivet må ikke få for store omkostninger. Det kan ikke nytte at bedrage sig selv ved at tro, at told ikke fordyrer varerne.

Jeg vil da slutte med at sige, at vi er på et område, hvor priserne og konkurrencen og det hele udvikler sig på en måde, som vi ikke er i stand til at overse. Vi har fra venstres side erkendt, at når man ophæver importrestriktionerne, må man sætte en rimelig told i stedet, og vi har erkendt, at vi måtte være med i dette arbejde, men vi har også måttet erkende fra første begyndelse, at det er politikens gang og reglerne for spillet, at vi ikke kunne gøre noget, fordi trekantregeringen allerede havde fastlagt princippet. Derfor kan venstre ikke medvirke til dette lovforslags gennemførelse og kan af de af mig angivne grunde ikke stemme for det.

Anker Lau: Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen havde i indledningen af sin tale et par bemærkninger til de to ordførere for socialdemokratiet, som jeg helt kan slutte mig til. Jeg tror roligt, de herrer kan overlade omsorgen for vore vælgere til os selv, og jeg vil tro, at når virkningerne af dette her engagement vil blive åbenbart også for det ærede medlem hr. Lars P. Jensen, vil mange give os ret i de betænkeligheder, som vi giver udtryk for ved denne lejlighed.

Det kan vel formentlig ikke være meningen i dag at gentage hele den diskussion, som vi har haft både ved første og ved anden behandling. Det må vel her være nok at fastslå, at det ikke har været muligt på noget tidspunkt at trænge igennem med nogle af de synspunkter, som mit parti

repræsenterer. Intet hensyn blev taget til selv nok så indlysende argumenter. Overalt har man i udvalgsarbejdet set bort fra målsætningen med hele denne lovgivning, overalt stødte man på den kendte mur af interesser omkring bevarelsen af en meget snæversynet selvforsyning, så snæversynet som muligt og varende så længe som muligt.

Allerede ved anden behandling sagde jeg, at vi ikke kunne påtage os noget medansvar for hele denne lovgivning, medmindre da de to små såkaldte liberale partier kunne slå så meget i bordet for deres venner i regeringen, at vi blev stillet over for en helt ændret indstilling til problemerne i denne forbindelse. Vi fandt ikke denne ændrede indstilling. Regeringspartierne inklusive de radikale og retsforbundet arbejdede sig så langt ud i retning af toldforhøjelser og bunden liste, at de i denne interessernes urskov fandt sammen med det konservative folkeparti. Efter alt, hvad der fra radikal side igennem årene er sagt og skrevet om told og liberalisering — og vi husker også alle sammen den højtærede minister hr. Viggo Starckes udtalelser om, at told er noget, som selve fanden har skabt — må det vel siges at være noget af en historisk begivenhed nu at finde de radikale og retsforbundet i nært toldsamarbejde med de konservative. Det er nok en historieskrivning, som det høje ting sikkert langt ud i fremtiden nu og da vil vende tilbage til. Det må føles mærkeligt i radikale sind og må i befolkningen fremkalde lignende følelser, som da retsforbundet svigtede sin liberalisme og gik ind i den nuværende regering. Det må føles som noget af en uhyggelig devaluering af den politiske argumentation, som ikke just højner respekten for dette hus. Vi må tage denne situation til efterretning, men vil dog gå ud fra, at ingen mere i fremtiden vil kunne mene, at det konservative folkeparti er således placeret, at man ikke kan samarbejde med det, det være sig i regering eller i opposition.

Da det ærede medlem hr. A. C. Normann i første omgang skulle finde et halmstrå at klamre sig til, faldt han som bekendt over venstre og beklagede sig over manglende støtte. Dette blev afvist ved første behandling og er naturligvis faldet til jorden. Det ærede medlem har i denne omgang

[Anker Lau.]

fundet en anden syndebuk at skjule sig bag. Han bebrejdede nu handelens organisationer, at de ikke har været tilstrækkelig aktive under hensyn til deres nære tilknytning til forbrugerne, og det synspunkt giver jeg det ærede medlem ret i; her skulle man have været mere aktiv. Jeg må nu sige, at dette angreb er lige så fattigt på realiteter, som det første var det. Hvis det ærede medlem ville gøre sig den ulejlighed at gennemgå den kæmpemæssige papirbunke, som dette udvalg har arbejdet med, vil han finde en ganske betydelig indsats fra handelens organisationer, ikke mindst fra Grosserer-Societetets organisation. Det synes jeg der er almindelig grund til at udtrykke anerkendelse for.

Mit parti beklager imidlertid, at denne lovgivning har fået en så skæv retning, som tilfældet er. Der findes såvel i toldlovsforslaget som i de bundne lister urimeligheder, som man må undre sig over at ikke alle har villet se. Nu er det ikke nogen nytte til, at vi alle sammen ved denne lejlighed på ny begynder at fremdrage disse eksempler og skaber ny uro omkring de varer og brancher, det drejer sig om. Jeg vil dog nævne, at der findes mange områder, hvor små beskyttelsesinteresser kommer i vejen for store eksportinteresser, og at der findes områder, hvor hastværk i sidste omgang har fremkaldt stor skade. Det er formentlig også et resultat af dette hastværk, at den højtærede handelsminister i går måtte meddele, at vare nr. 85.01 B. ikke var kommet med i tillægsbetænkningen, men nu altså er optaget på ministeriets cirkulære. Hvorvidt dette muligvis kan tænkes at være i strid med valutalovens bestemmelse om, at der skal forhandles med valutaudvalget, når en vare skal føres tilbage til bunden liste, ved jeg ikke, men det har selvfølgelig ikke nogen praktisk betydning, når der står så stort et flertal bag ved forslaget.

Der findes i toldlovsforslaget toldsatser, som man har forbundet med minimums-toldsatser og væggtoldsatser på helt op i nærheden af 100 pct. og i enkelte tilfælde derover. Jeg vil i denne forbindelse gerne minde om de citater af den højtærede økonomiminister fra tiden før regeringsdannelsen, som jeg nævnede ved anden behandling. Disse udtalelser gik som bekendt ud

på, at man ikke for at opnå beskyttelse herhjemme måtte sidestille vore toldsatser med andre landes. Jeg understreger dette, fordi det netop er den argumentation, der har været ført frem ved denne lejlighed. Ved en sådan sammenligning må der nødvendigvis tages hensyn til, om der i de pågældende lande også er told på råvarer eller andre former for beskyttelse. Her i landet er råvarer som bekendt fri. Man må også tage hensyn til det højere prisniveau i lande med højere toldsatser. Dette kan betyde, at vi udmærket med konkurrencedygtige priser skabt af lav toldbeskyttelse og billig mad kan konkurrere på udenlandske markeder trods de andre landes højere told. Det er faktisk det, vor dygtige industri i mange år har bevist er muligt, og det skal den have ros for. Det er meget mere værd at opretholde og forbedre denne konkurrencedygtighed, end det er at fastholde en udvidet beskyttelse på hjemmemarkedet. Under udvalgsarbejdet har man fundet forskellige eksempler frem. Der er således en fabrik — den har for øvrigt været omtalt af det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen — om hvilken det i udvalget blev sagt, at den ved sin oprettelse for kort tid siden havde fået støtte fra egnsudviklingsrådet. Nu skulle dens produkter altså, trods det at den i bladene, som hører til branchen, er fremhævet som en storartet og veldrevet virksomhed, alligevel så kort tid efter have en toldforhøjelse fra 5 til 9 pct. og føres tilbage til bunden liste. Det synes mig at være et typisk eksempel på den fejlinvestering, som kan ventes, når statens saglige ukyndighed skal finansiere udviklingen, noget, vi for øvrigt stærkt advarede imod, da egnsudviklingsloven i sin tid var til behandling.

Der kan endelig indvendes, at det ikke kan undgås, at omkostningerne vil stige til største skade for eksporterhvervene, og at en almindelig stigning i priserne på en række almindelige forbrugsvarer vil følge til skade for forbrugerne, som desværre stadig er tavse i denne sag. Der har allerede været meddelelser fremme fra forskellig side i bladene om prisstigninger som følge af det, der nu sker. Det glæder mig, at det ærede medlem hr. A. C. Norman i går undrede sig over forbrugernes stilling i denne sag. Jeg omtalte dette

[Anker Lau.]

allerede ved anden behandling, og derefter havde forbrugerne haft mulighed for at gøre sig gældende mellem anden og tredje behandling. Det er lidt sent at komme i tanker om det nu, da alt er afgjort. Men det værste af det hele er, at man nu udskyder tidspunktet for en tilpasning og for liberalisering af en lang række vigtige varer til en uvis fremtid.

Markedsplanerne forudsætter en ændret arbejdsdeling i Europa. Dette modarbejder man med en fortsat beskyttelse. Vi ved alle, at en omstilling må finde sted. Vi ved også, at det kan gøre ondt mange steder, og at man vil støde på den almindelige træghed over for enhver forandring, selv til det bedre. Men jeg ville dog tro, at man ville fremkalde denne omstilling på et tidspunkt, hvor det kan ske under de gunstigste mulige vilkår. I stedet trækker man nu tiden og pinen ud for en lang række produktioner.

Danmarks situation er i dag så gunstig for en omstilling, som vi nogen sinde kan vente den bliver. Det havde været endnu bedre, om man på et tidligere tidspunkt, således som vi år efter år har tilrådt, var begyndt en dyberegående liberalisering. Det har vi stillet forslag om gang på gang og fået dem forkastet. I dag er vor økonomi udadtil og indadtil så stærk som nogen sinde, vi har fuld beskæftigelse, ja, vi har på flere områder en udtalt mangel på arbejdskraft, derfor vil en overflytning af kapital og arbejdskraft i dag kunne ske så smertefrit, som det nu engang er muligt. Hvorledes situationen bliver om 2, 3 eller flere år, ved derimod ingen, men vi kan risikere til den tid at stå i en situation med arbejdsløshed og dårlig økonomi, og så vil det blive meget sværere at fuldføre det værk, der skal bringe os fremskridtet på de store markeder. Dette er i virkeligheden vor hovedbetragtning i den nuværende situation, og derfor vil vi ikke have noget medansvar for hele denne lovgivning, således som regeringen har tilrettelagt dens udvikling.

Den højtærede handelsminister mente i går, at jeg burde støtte den liberalisering, der nu sker. Jeg håber, at den højtærede handelsminister efter det, jeg har sagt i dag, i hvert fald bedre forstår vort stand-

punkt. Jeg erkender ganske åbent, at der trods alt sker en betydelig liberalisering. Vi stemmer jo heller ikke imod denne liberalisering; men efter den forringelse af såvel toldlov som friliste, der er resultatet af udvalgsarbejdet, kan vi ikke stemme for denne lovgivning. Hvis ministeren havde kunnet fastholde sit oprindelige forslag, ville der have været store chancer for, at vi kunne have fundet hinanden, men med den her givne motivering vil mit parti altså undlade at stemme ved den endelige afstemning.

Poul Møller: Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen gjorde nogle bemærkninger om den lange rejse, udvalget har måttet igennem for at nå frem til vejs ende i dag. Jeg ved ikke, om det ærede medlem har ret i den meget kategoriske påstand, at det har været det største udvalgsarbejde i folketingets historie. Det har vel med hensyn til kvantitet været noget af det mest overvældende og uoverkommelige, vi har været ude for i efterkrigsårene; om det så har haft den samme kvalitet, den samme betydning, må man ganske overlade til andre at bedømme.

Arbejdet blev så hårdt, ikke mindst fordi der var så mange ting, der måtte ændres efter det oplæg, regeringspartierne kom med her i november. Det var ganske klart, da vi så regeringens og regeringspartiernes forslag, at de ikke kunne danne et tilfredsstillende grundlag for arbejdet inden for de syv landes frihandelsområde, men på væsentlige områder måtte ændres af det høje ting. Dette oplæg fra regeringen medførte da også, at erhvervene var så stærkt opskræmte, at udvalget fik disse mange deputationer og disse mange henvendelser, som det ærede medlem hr. Lars P. Jensen har gjort rede for — op til 800 henvendelser: Der var virkelig skabt en frygt, en skræk hos mange erhvervsdrivende og inden for arbejderbevægelsen, således at arbejdet derved blev meget vanskeligt og udvalget under et kraftigt tidspres måtte bedømme indholdet af henvendelserne og træffe hastige afgørelser.

Vi er nu nået frem til, at der er gennemført 260-270 væsentlige ændringer i de to lovforslag, og at der undervejs er gennemført ændringer i andre love, i omsætningsafgifts-

[Poul Møller.]

lov og forbrugsafgiftslove, ændringer, som mest har betydet nedsættelser af disse afgiftssatser i forbindelse med en overgang til toldbeskyttelse. Efter mit skøn er vi gennem udvalgsbehandlingen nået frem til en bedre udgangsstilling for erhvervene end den, der var tiltænkt dem efter regeringsforslaget. Jeg tror ikke på, at denne udgangsstillings forbedring medfører nogen fordyrelse i forhold til de bestående tilstande af de varer, Danmark fremstiller eller skal importere fra udlandet. Jeg tror tværtimod, at den bedste sikkerhed for et stabilt prisleje og i det lange løb også for de danske forbrugere er, at de danske virksomheder er produktionsdygtige og konkurrencedygtige. I det øjeblik vi udsætter dansk industri og dansk produktion for sådanne vanskeligheder, at beskæftigelsen ikke kan fastholdes, vil det medføre tab for de danske forbrugere, ikke blot i form af arbejdsløshed, men også i form af, at de udenlandske koncerner bliver enebestemende for prisdannelsen på det danske marked, som der åbnes for i forbindelse med overgangen til de syv landes frihandelsområde.

Jeg har villet fremføre denne betragtning, fordi jeg tror, det er alt for enkelt at sige, at toldforhøjelser nødvendigvis medfører varefordyrelse. Jeg tror, problemet er langt mere kompliceret. Det, der kan medføre billig-gørelse og bevirke, at der ikke sker en fordyrelse, er efter min opfattelse, at ændringerne sker på et tidspunkt, da der åbnes for konkurrencen, som der ikke har været åbnet for siden 1932, således at ingen industrivirksomhed er i stand til helt ud at udnytte toldbeskyttelsen, men at virksomhederne kan få en hjælp gennem overgangsordningen.

I al almindelighed vil jeg sige, at så vidt jeg har kunnet skønne, har der ikke været nogen forskel med hensyn til interessen hos eksportindustrien og den egentlige hjemmemarkedsindustri. Praktisk taget alle vore virkelige store eksportindustriforetagender har været i udvalget med deres ønsker, og den ændring med hensyn til den bundne liste, som den højtærede handelsminister redegjorde for i går, er fremkommet bl. a. efter henvendelse fra en af vore største eksportindustrivirksomheder. Man kan altså

ikke sondre mellem eksportindustriens og hjemmemarkedsindustriens interesse; den har, i hvert fald hvis vi skal se på henvendelserne til udvalget, været den samme fra begge grene af industrien.

Den bedre udgangsstilling for erhvervene er opnået først og fremmest ved, at man overalt, hvor man har kunnet gøre det uden at skade dansk produktions interesser, har gennemført toldfrihedsbestemmelser for råvarer og halvfabrikata. Det er muligt, at nogle mindre danske industrier vil blive ramt af disse toldfrihedsbestemmelser; men det har været nødvendigt at gennemføre for de store industriområder, der skulle liberaliseres, en fri adgang til deres råvarer og halvfabrikata i videst mulig udstrækning; det har vi ment måtte være rigtigt ved overgangen til frihandelsområdet.

Man har dernæst øget toldsatserne for færdigvarer, hvor det var muligt at gennemføre en sådan forøgelse, og i den udstrækning der kunne vindes politisk flertal for det. Endelig har man for at give en bedre udgangsstilling i begyndelsen af overgangsperioden, i begyndelsen af 1960'erne, ført en række varer fra den foreslåede friliste til den bundne liste. Den liberaliseringsperiode, der er indrømmet virksomhederne, er imidlertid efter mit skøn forholdsvis kort, og det kan kun medføre, at de ved overgangen til frihandelsområdet, hvor andre lande endnu arbejder med meget høje toldsatser, kan få en hjælp, så de kan klare de første år, indtil de andre landes toldsatser er reduceret betydeligt efter frihandelsområdetraktatens bestemmelser.

Spørgsmålet kan nu stilles, om dette resultat er tilfredsstillende. Under de politiske forhold, der råder her i landet, og som er afspejlet i den regeringsdannelse, vi har, og på baggrund af de dogmer, der hersker i dansk politik, når told diskuteres, og i betragtning af det tidspres, der har været, tror jeg ikke, man kunne have opnået stort mere end det, der her foreligger til vedtagelse. Vi nåede frem til det mulige. Spørgsmålet var for det konservative folkeparti, om vi ved vor deltagelse skulle sikre det opnåelige, det muliges, gennemførelse eller lade det mulige falde til skade for produktion og beskæftigelse. Når man erindrer, hvad vi sagde ved lovforslagernes første og anden behandling, kan det næppe over-

[Poul Møller.]

raske det høje ting, at vi valgte at tage et medansvar for disse love for at nå en realisering af det mulige. Om det mulige så vil være sagligt tilfredsstillende, derom kan man have sin frygt, men det vil tiden vise.

Der er nu tilvejebragt et grundlag; der er tilvejebragt først og fremmest en vished om fremtidens vilkår, og denne vished kan nu afløse den store uvished, som har præget dansk erhvervsliv i det sidste år i diskussionerne om markedsplaner og udgangsstilling inden for frihandelsområdet, da flertallet havde truffet afgørelsen om dette frihandelsområde. Der kan atter disponeres, og der kan disponeres på lang sigt i vore erhverv. Den fordel er der ved det, der nu er tilendebragt, og denne fordel står fast uden hensyn til, om de satser, vi er nået frem til, er mere eller mindre tilfredsstillende.

For visse virksomheder viste det sig på et tidligt tidspunkt under udvalgsbehandlingen, at situationen var håbløs. Det er ikke denne lovgivning, der fælder dommen over disse virksomheder; det ligger i selve den europæiske sammenslutning og dens karakter, og dommen over dem ville være enslydende, hvad enten vi valgte den ene eller den anden markedsgruppe for dansk deltagelse, fordi det er virksomheder, der kun ville kunne leve på det danske hjemmemarked i kraft af en meget høj beskyttelsesgrad, som ikke kan føres over under de nye europæiske forhold.

Andre virksomheder har vi bestræbt os for at give et bredere værn, en beskeden chance. Det truede område har her interesseret os i særlig grad. Den del af dansk produktion, som vi kunne se med lidt hjælp, lidt støtte kunne klare sig, men som uden denne støtte fra folketingets side ville være dømt, dette truede område har nu fået en frist til at rationalisere og omlægge produktionen; den har fået tid til at afvente nedsettelse af andre landes toldsatser.

Vi har på et enkelt område skabt muligheder for, at nye virksomheder, som vi ikke har i dag, kan komme til at give dansk produktion beskæftigelsesmuligheder. Det var et område, som, tror jeg, fik det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen til at erindre den gamle sang: „Ved toldboden

steg en matros i land.“ Denne gamle hvidhårede matros skal være velkommen på toldboden, og vi håber, at vi gennem disse foranstaltninger har lagt grund til, at vi også kan ekspandere og finde nye produktionsområder inden for Danmark; men i øvrigt er der ikke — og det har udvalgsbehandlingen også vist — særlig stor forskel på matrosen og grosserer og andre, når det drejer sig om at drive industrivirksomhed. Det afgørende er virksomhedens karakter og ikke, om de pågældende har været i det ene eller det andet erhverv tidligere; det har vi set mange eksempler på. Det må være således, at den, der driver industri, selvfølgelig må sikre sig ligelighed, og vi ved f. eks., at plasticvirksomheden, som har været nævnt, kun kunne anlægges her, hvis man fik en toldsats for plasticprodukter, der nogenlunde svarer til den, andre lande i frihandelsområdet har.

I dag sætter det høje folketing punktum for en menneskealders diskussion om importrestriktioner og toldpolitik. Fra 1932 til i dag har denne diskussion skilt vandene i det høje ting, men de lukker sig nu over alt det gamle. Der vil ikke længere være mulighed for at vende tilbage til importrestriktioner, og der vil ikke være mulighed for at gennemføre toldforhøjelser.

Hvor det konservative folkeparti stod i denne periode, ved alle. Vi foretrak told for restriktioner; det er præcis det, flertallet nu gør, og det kan vi naturligvis kun være tilfredse med. Men tolden forhøjes i dag, i samme øjeblik som også dens dødsdom er afsagt — ganske vist kun over for de syv landes frihandelsområde og ganske vist kun på tid, nemlig gennem en afviklingsperiode på 10 år. Tolden skal således tjene en stund endnu, og så skal den væk i et sådant omfang, at toldbeskyttelsespolitik ikke længere kan føres her i landet. Det er kun godt, for beskyttelse har aldrig været et mål for os, men et middel til at værgе os over for andres beskyttelse.

Vi har søgt at præge denne afsluttende lovgivning for dansk told- og importpolitik, også fordi begåede fejlgreb ikke kan redresseres siden, og vi stemmer derfor med god samvittighed for disse lovforslag. Men netop fordi de betegner afslutninger, er det vigtigt, at vi med fremtiden for øje skuer frem mod en ny erhvervsøkonomisk politik,

[Foul Møller.]

som ikke fremmer en drivhuskultur, men som styrker danske erhvervs egen kraft og egen lyst til at placere det danske folk som en initiativrig og virksom enhed inden for Europa.

Weikop: Det er jo åbenbart, at lovgivningen i henhold til de to foreliggende forslag, både valutalovsforslaget og toldlovsforslaget, om jeg så må sige, påvirker det daglige liv. Det er åbenbart, at husmoderen, der til daglig skal gå i butikker og købe varer, er i høj grad interesseret i varepriserne; kort sagt, forbrugerne, som der her er talt så meget om, er i høj grad interesseret i denne lovgivning og dens virkninger.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen nævnte for lidt siden, at der i toldlovsudvalget var mødt ikke mindre end 210 deputationer. Man kan måske så undre sig over, at egentlige forbrugerorganisationer ikke har tilkendegivet deres mening. Hvis de havde gjort det, havde det måske været i nogen grad vejledende for udvalget og for det høje ting.

Jeg skal ikke gentage, hvad der er sagt af de andre ordførere, men jeg vil gerne gøre et par bemærkninger, fordi jeg jo har taget særstandpunkt vedrørende toldlovsforslaget. Når jeg har gjort det, skyldes det, som jeg allerede sagde ved anden behandling, at jeg ikke har fundet det rigtigt at fastholde de ret høje toldsats for de varers vedkommende, der føres tilbage til bunden liste; det drejer sig om ikke så få, vist 56. Jeg er gået ud fra, at toldforhøjelserne netop var foretaget, fordi disse varer skulle gøres til genstand for fri import. Når man så fører dem tilbage til den bundne liste, mener jeg, at forudsætningerne for den høje toldsats er brudt, og jeg tror egentlig, at den højtærede handelsminister vil være ganske enig med mig i denne betragtning, fordi systemet med valutabevillinger — deri giver jeg den højtærede handelsminister fuldstændig ret — er et meget dårligt system, der både giver skævheder og uretfærdigheder og megen administration, og det har jeg syntes man skulle se at komme bort fra. Jeg har også før givet udtryk for, at den afvikling, der skal ske af den bundne liste, efter min mening er en dårligere ordning, også for in-

dustrien, end en passende told og så fri import. Jeg har for mit eget vedkommende aldrig været tilhænger af nogen høj told, men jeg erkender åbent, at forudsætningen for senere at stemme for de syv, hvad jeg vil gøre, må være den, at dansk erhvervsliv og industrien får en passende tilpasningsperiode eller, som vi gang på gang siger, en udgangsposition, som de kan være nogenlunde tjent med. En sådan mener jeg kan skabes ved hjælp af told i stedet for fortsat bunden import. Derfor kunne jeg i og for sig godt stemme for en hel række af toldforhøjelserne, eller rettere sagt: jeg kunne udmærket stemme for alle de toldforhøjelser, der er knyttet til fri import, men da det rent teknisk og arbejdsmæssigt — det vil man kunne forstå efter det arbejde, der har været i udvalget — ville være noget vanskeligt at skulle toldsatsene mellem den bundne og den fri liste, har jeg i stedet for ønsket at tilkendegive min stilling ved at undlade at stemme vedrørende toldlovsforslaget.

Nu tales der så meget om udgangsstillinger — vi behandler jo valutalovsforslaget og toldlovsforslaget i forening — og derfor rejste jeg ved anden behandling spørgsmålet om monopollovens ændring både vedrørende anmeldelsespligt og en hel række forskellige spørgsmål. Desværre var den højtærede handelsminister bortrejst, og jeg kunne naturligvis ikke forlange, at den højtærede finansminister da skulle svare mig, men jeg går ud fra, at den højtærede handelsminister nu har gjort sig bekendt med de udtalelser, der faldt ved anden behandling. Jeg håber, at den højtærede handelsminister vil være i stand til her i dag at svare noget på disse spørgsmål, for efter min mening er det af mig rejste spørgsmål lige så vigtigt som de lovforslag, den højtærede handelsminister har fremsat om at yde lån og kreditter. Da jeg jo ved, at den højtærede handelsminister mere end nogen anden er interesseret i en samordning af problemerne, vil jeg gentage, at det er nødvendigt også på dette område at skabe en samordning, således at den danske industri og de danske erhverv også på disse punkter kan få en udgangsstilling, som ikke er ringere end den, de seks lande, vi nu skal samarbejde med, har.

Jeg skal på egne og det konservative folkepartis vegne anbefale, at der stem-

[Weikop.]

mes for valutalovforslaget. Med hensyn til toldlovsforslaget må jeg personlig med de begrundelser, jeg her har givet, undlade at stemme.

A. C. Normann: Jeg vil gerne, ligesom enkelte andre talere har gjort det, først gøre et par bemærkninger i anledning af, at partiet venstre har foretrukket at holde sig uden for al medvirken ved behandlingen af disse lovforslag. Også jeg har undret mig over, at partiet ikke mente at kunne deltage i lovforslagenes vedtagelse. Det undrede mig ganske særligt, da jeg nu for lidt siden hørte det ærede medlem hr. Anker Lau udtale, at hvis handelsministeren havde opretholdt sit oprindelige forslag, så kunne „vi“ — det vil sige venstre — have stemt for lovforslaget. Det er nemlig noget, som ikke er blevet sagt til det høje folketing før, og det er heller ikke blevet sagt i udvalget; det blev ikke engang sagt ved lovforslagets første behandling, da det jo netop havde den skikkelse, som venstre ville have stemt for, efter hvad det ærede medlem hr. Anker Lau for lidt siden oplyste. Havde vi vidst, at venstre var så snublende nær ved at beslutte sig til at vippe over på regeringens linje, kunne vi dog måske have talt om nogle enkeltheder, men denne mulighed har venstre altså heller ikke i denne situation ønsket at udnytte.

Der kom i øvrigt under de to tidligere behandlinger også fra venstres side megen glæde til orde over, at vi nu nåede frem til dette økonomiske tæbrud i forhold til den så længe fastlåste handel. Da det ærede medlem hr. Anker Lau talte om det 28 år gamle erhvervspolitiske system, som nu stod for fald, sporedes det, at det ærede medlem betragtede dette som en historisk begivenhed, og der kom i de to venstre-ordføreres tale til orde en rigtig forståelse af, at efter en 28 års beskyttelsesperiode ville for meget gå i stykker, hvis båndene løsnedes på én gang.

En del virksomheder ville i så fald komme i store vanskeligheder, men ville sikkert kunne reddes, hvis de fik en overgangsperiode på et par år eller tre til omstilling til de nye forhold. I mangel en branche vil virksomheder, der arbejder for dyrt, nu prøve at redde sig i kraft af det fine ord

strukturrationalisering, der jo blot betyder, at de vil søge at træffe aftale om at dele produktionen sådan, at ikke hver enkelt fabrik fremstiller alle varearter, men kun dem, som den enkelte virksomhed er bedst indrettet på, medens den overlader til kolleger at fremstille andre varer. Når hver enkelt virksomhed i en bestemt branche går over fra mange varearter med små oplag inden for hver enkelt til få varearter med store oplag, bliver produktionen billigere, virksomhederne mere konkurrencedygtige. Det er denne procedure, virksomhederne behøver en vis tid til at indrette sig på; det gælder i hvert fald for områder, hvor vi ikke er så forfærdelig stærkt rationaliserede. En sådan omstilling tager jo nogen tid, og jeg har forstået, at alle partier, også venstre, erkendte dette.

Det ville være interessant, om venstres ordfører ville sige os, hvad det er for overflytninger til 3 års overgangslisten, man er bange for. Nu ser vi venstre langt til højre for de konservative. Medens de konservative har besluttet sig til at være med i disse skelsættende afgørelser, står vi over for at skulle gennemføre det største økonomiske frigørelsesværk i mands minde uden om venstre, og uden at venstre har benyttet sin adgang til at præge loven i den retning, som venstres vælgere har bemyndiget partiet til. Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen anvendte den vending, at venstre har deltaget med liv og sjæl i arbejdet for frigørelsesværket. Ja, dette med sjæl lader sig ikke så let kontrollere, men jeg tør sige, at liv har vi ikke mærket så forfærdelig meget til i udvalget.

Det er med ulyst, jeg vender tilbage til venstres passivitet — jeg understreger passivitet — eller det, der var værre i toldforhandlingerne. I nogle tilfælde modvirkede partiets medlemmer stærkt toldreduktioner. Men dette har vi måske fået talt ud om ved lovforslagets anden behandling.

Når vi taler om frigørelse, tænker vi jo på valutaloven og de mange varers overførsel til friliste eller til liberalisering i løbet af en 3 års periode. Venstre kunne have brugt sin adgang til at præge loven med det resultat, at denne i højere grad var kommet til at svare til de ønsker, venstres vælgere nærer om handelens frigivelse.

I øvrigt synes jeg, det var meget glæde-

[A. C. Normann.]

ligt nu at høre denne udtalelse af det ærede medlem hr. Anker Lau — jeg citerer —: „vor økonomi udadtil og indadtil er så gunstig som nogen sinde.“ Det er dog alligevel en fair indrømmelse af en oppositionsordfører, der i øvrigt ikke er med til at stemme for det lovforslag, som vi her behandler.

En af de ting, der forøger uroen om venstres stilling, er, at partiet så ofte, at det næsten er ved at blive til en regel, holder sig udenfor, når vigtige beslutninger skal træffes. (*Sønderup*: Det skal vi nok selv klare!). Det glæder vi os til at se nogle resultater af.

Det blev sagt i en leder i Dagens Nyheder, som blev fremdraget her i salen under behandlingen af konventionen vedrørende de syv — det står sp. 2653 — at oppositionsmedlemmernes stilling til syv landetraktaten i de fleste tilfælde ville være afhængig af, at told- og liberaliseringsforslagene tog fornødent hensyn til danske erhvervsinteresser, og af, at der opnåedes tilfredsstillende resultater under forhandlingerne. Det, der er sket, er nu, at de konservative altså synes, disse resultater er tilfredsstillende nok til at motivere Danmarks deltagelse i de syv, og det hilser vi med glæde, fordi det trods alt er ønskeligt, at der står et stort flertal bag ved sådanne særlig betydningsfulde beslutninger, beslutninger, som oven i købet i dette tilfælde vender udadtil. Venstres partner i oppositionen har således opnået indrømmelser, fordi den ønskede disse love forbedret ud fra sit synspunkt. Venstre har derimod ingen forbedringer opnået, fordi det ikke engang ville stemme for loven, selv om det fik sine ønsker opfyldt, hvad det ærede medlem hr. Anker Lau nu har bekræftet. Det er den gamle taktik: ingen indflydelse, intet ansvar, fri kritik bagefter over for dem, der har taget ansvaret. Det er en fortsættelse af den passivitet, der nu i 6 år har holdt venstre uden for al nyttevirkning i dansk politik.

Nu skal det vise sig, om de erklæringer,

den højtærede udenrigsminister har afgivet vedrørende forhandlingerne om de syv, har fået venstre til at ville stemme for de syv sammen med sin oppositionspartner og os andre, hvad jeg håber. Men foreløbig har de to partiers handlinger været i stærk indbyrdes modstrid og har været en bekræftelse på det, som vel nok mange mennesker har en stigende følelse af: at de to partier ikke ville kunne regere sammen ret længe, hvis de fik chancen dertil.

Jeg har nok set, at det ærede medlem hr. Poul Sørensen forleden i en tale i Maribo sagde, at samarbejdet mellem venstre og de konservative „ligger så stærkt nu som ingen sinde før“. Den nævnte tale af det ærede medlem hr. Poul Sørensen slutter med en udtalelse om, at „vi er ved at få orden i tingene“. Ja, sådan kan det altså også siges.

Ud over de knap 1 000 mundtlige og skriftlige henvendelser, der rettedes til udvalget før anden behandling, er der siden kommet ca. 400 henvendelser. Dette viser, hvor vældig en vægt erhvervsvirksomhederne og organisationerne tillægger disse love og den måde, hvorpå de kan klare overgangen til den friere konkurrence. Vi må håbe, at opgaven lykkes, selv om vor udgangsposition ikke er, som vi kunne ønske den.

Forbruget og dermed omkostningerne er i stærk stigning, og erhvervslivet i Sverige og England og de andre områder, hvormed vi nu kommer i fri konkurrence, står for store deles vedkommende bedre rustet til de nye vilkår end vi, bl. a. fordi vor industri ikke er tilstrækkelig rationaliseret og moderniseret. Sverige tog et tilløb under krigen og fik et forspring, vi ikke siden har kunnet indhente, og vore engelske konkurrenter er rationaliseret på grund af deres store hjemmemarked. Disse forhold er i høj grad blevet bekræftet af de skildringer, vi har lyttet til under udvalgsforhandlingerne, fra mennesker inden for erhvervslivet, som nøje kender dettes vilkår både her i landet og i de andre lande, som vi nu kommer i fri-

[A. C. Normann.]

handelsområde sammen med. Konklusionen heraf understreger stærkere, end jeg synes det som regel bliver erkendt, hvor nødvendigt det er, at den danske industri styrkes. En sen aften holdt Industrirådets formand, direktør Rytter, en indtrængende tale for udvalget om industriens vilkår. Jeg kan godt sige, at det var en tale, som gjorde et betydeligt indtryk, fordi alle jo ønsker industrien fortsat fremgang, fortsat produktionsstigning og fortsat eksportstigning.

Vi tror og håber på nye fremskridt for industrien. Deraf afhænger mange menneskers skæbne. Man er tilbøjelig til ofte at betragte industrien som en snæver kreds af ejere og ledere, men industrien omfatter flere, den omfatter flere hundrede tusinde arbejdere og måske et hundrede tusinde funktionærer, hvis levefod og hvis beskæftigelse ganske afhænger af de vilkår, industrien arbejder under, og alle ved, hvilken afgørende indflydelse industriens trivsel har på hele vor økonomi. Derfor kan ingen være så snæversynet ikke at ønske industrien de bedst mulige vilkår. Men det skal jo ikke nægtes, at der i udvalget har været vidt forskellige meninger om, hvad industrien står sig bedst ved: et højt toldniveau og et højt omkostningsniveau eller ingen af delene.

Det er forståeligt, at den enkelte industrimand må tale for en høj beskyttelse netop på sit område, simpelt hen fordi han uvilkårligt sammenligner sit eget begrænsede erhvervsområde med sine konkurrenters vilkår i andre lande, og han vil ofte have vanskeligt ved at se, hvor meget en almindelig omkostningsstigning kan skade hans virksomhed. Det kom meget stærkt frem i de mange deputationers skildringer, hvor afgørende det var, at vort omkostningsniveau, derunder lønninger, skatter på erhvervslivet og øvrige omkostninger, ikke var større end vore konkurrenters, og man kunne ønske, at den forståelse vandt frem, at når vi forhøjer tolden på et område, så sker dette på bekostning af andre industriområder, derved at tolden for den beskyttede industri forøger priserne og skærer en bræmme bort af den købekraft, som forbrugerne ellers ville have anvendt til at købe andre danske varer for. Men dette helhedsbillede viser omvendt også, at der gøres

de enkelte virksomheder inden for industrien, som ikke kommer med i beskyttelsen, en forholdsmæssig uret, fordi de rammes af den omkostningsstigning, der er forårsaget af de andres højere beskyttelse, men uden at kunne finde kompensation nogetsteds, samtidig med at de også får større besvær med at konkurrere om at få tilstrækkelig arbejdskraft.

Denne vurdering af, hvordan en højere beskyttelse virker på industrien, synes jeg understreger ønskeligheden af, at den samlede danske beskyttelse ikke er for høj, hverken med hensyn til toldniveau eller med hensyn til importrestriktioner. Men i særdeleshed er det her af afgørende betydning, at en stigning i priser, lønninger, avancer, pristal og skatter, der er en følge af beskyttelsen, også rammer de øvrige erhverv meget hårdt. Det gælder både landbrug, gartneri, håndværk, fiskeri og transporterhvervet, men især da landbruget, som er afhængig af verdensmarkedets priser, og som ikke kan skaffe sig nogen erstatning for omkostningsstigningen, medmindre vi her i landet går over til en statslig beskyttelse også af landbrugserhvervet, hvad jo ingen ønsker, allermindst landbruget selv. Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen udtalte en beklagelse af landbrugets stilling ud fra den betragtning, at told skader landbruget, fordi den medfører højere omkostninger for landbruget. Deri kan jeg i princippet være enig med det ærede medlem. Jeg ville bare ønske, at det ærede medlem og måske navnlig de ærede venstremedlemmer af udvalget, som har direkte tilknytning til landbruget, i noget højere grad havde draget konsekvensen af denne berettigede omsorg for landbrugets omkostninger.

Det er ud fra disse grundsynspunkter, vi i det radikale venstre har sat ind for at hindre det samlede toldniveau i at overstige en rimelig grænse.

Den anden vanskelighed, Danmark står over for — nu har jeg nævnt industriens stilling i forhold til andre landes industrier — hidrører fra, at landbruget så lidt som under andre markedsordninger, der har været på tale, har opnået ligestilling med andre landes landbrug. Men der er ingen tvivl om, at de aftaler, der nu er truffet med de enkelte lande inden for de syv, i forbindelse med den langtidsaftale, vi har fået med Tyskland,

[A. C. Normann.]

har været så fordelagtig for det danske landbrug, at dettes muligheder er blevet forbedret og trygheden øget i forhold til situationen for et år siden og længere tilbage.

Derfor tror jeg, at den overvejende del af den danske befolkning, deriblandt også den del af landbruget, der i første omgang vendte sin opmærksomhed mod de seks lande på kontinentet, nu med glæde slutter sig til den erhvervspolitik, der fastlægges i disse to lovforslag i forbindelse med konventionen om det ydre frihandelsområde. I en situation som den, vi her står over for, vil betænkeligheder altid opstå og bekymringer rejse sig, men hovedsagen er, at det store flertal af det danske folk sammen med det store flertal af folketingets medlemmer nærer forventninger om gode fremtidsmuligheder for erhvervslivet under de nye tilstande. Denne indstilling er også det radikale venstres, og derfor opfordrer vi med glæde folketingets medlemmer til at stemme for de to lovforslag.

J. M. Pedersen: Det er gået i dag, som det næsten altid går, når man diskuterer her i det høje ting, at retsforbundet beskyldes for at have svigtet sine principper. Det har vi særlig hørt i dag fra partiet venstres ærede ordførere: vi har svigtet liberalismen, vi er ikke længere tilhængere af frihandel o. s. v. Det er imidlertid ikke rigtigt. Vi har i dag det samme syn på disse spørgsmål, som vi altid har haft. Jeg kan kort og godt sige, at partiet venstre og retsforbundet har fælles synspunkter på dette område, men der er den forskel, at vi vil prøve at få vore synspunkter og vore krav gennemført i praksis, hvorimod partiet venstre kun vil kritisere, men ikke være med til et praktisk stykke arbejde. Det er forskellen.

Vi har altid været modstandere af told, og vi har gjort, hvad vi har formået med de små kræfter, vi har inden for denne regering, for at holde toldsatserne så langt nede, som det nu har været muligt. Vi har med interesse deltaget i arbejdet, og vi har i folketinget diskuteret med de deputationer og personer, der har været dér for at kæmpe for deres private interesser — for det er nærmest det, de har. Men én ting

har slået os, én ting forstår vi ikke, nemlig at Forbrugerrådet, som repræsenterer forbrugernes interesser, ikke har henvendt sig til udvalget og gjort opmærksom på, at toldforhøjelser, fordyrelser af varerne, er i strid med forbrugernes virkelige interesse, som jo går ud på at få så stor en varemængde som muligt for deres indtægt. Vi har også lagt mærke til, at en organisation som Arbejdernes Erhvervsråd har taget meget stærkt del i arbejdet og kæmpet for forøgede toldsats, hvilket vi heller ikke forstår. Men der er i den sidste snes år sket en ændring i folks mentalitet, i folks indstilling over for told. Forhen var indstillingen den, at lønnens størrelse i penge ikke var det bestemmende for levefoden; det bestemmende var, hvor meget man kunne købe for sin løn, og derfor betød det at holde prisniveauet nede, at holde priserne nede på de varer, man skulle forbruge, lige så vel en lønforhøjelse, som en stigning i pengelønnen gjorde. Men der er som sagt sket en ændring, og vi må håbe, at det engang må gå op for disse kredse, at de har holdt på den forkerte hest, og at de da vil hjælpe retsforbundet med at kæmpe i den modsatte retning.

De forskellige organisationer og de forskellige erhverv har ellers været meget aggressive. Industrirådet har kæmpet for sine interesser. Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen siger, at industriens folk ikke har fået deres krav opfyldt. Nej, det har de ikke, bl. a. af den grund, at mange af dem havde stillet kravene alt, alt for højt; men man må være klar over, at det er forretningsfolk, der kommer, og nogle af dem går endnu ud fra det gamle system, nærmest studeprangersystemet, der går ud på at forlange så meget, at man har noget at slå af på. De har såmænd ikke alle sammen regnet med at få deres krav opfyldt. Nogle enkelte har stillet reelle små krav, som der var nogen mening i, og de har i de fleste tilfælde også fået deres ønsker opfyldt.

Der er et andet forhold, vi har lagt mærke til, nemlig at det er de store industrivirksomheder, de store organisationer, som har fremsat deres krav, og som virkelig har maset på for at få deres interesser tilgodeset. Den store del af den danske industri, de små virksomheder, som ikke

[J. M. Pedersen.]

har nogen organisation, men som kæmper deres egen uile fortvivlede kamp, har ikke de fortalere som de store; dog er det dem, der virkelig har lidt under de 28-30 års restriktionspolitik, vi har haft, og hvorunder det har været næsten umuligt, i hvert fald meget vanskeligt, for ungdommen at komme til — en ganske meningsløs behandling af den ungdom, som i disse år har måttet starte deres virksomhed, men som der var lukket af for, så de ikke kunne komme til. De har ikke så stor en arbejdsstyrke, at de kan komme her og sige: vi afskediger 500-600 mand — hvis de kun beskæftiger 50 eller 100. De har ikke fået deres interesser varetaget i samme grad som de store, ser det ud til. Nu er jeg ikke sikker på, om ikke mange af disse virksomheders indehavere har et andet syn på det og siger: vi må tage den hårde tur, vi er opvokset i det, vi må se at klare os i konkurrencen, vi må indrette os under forholdene og tage kampen op.

De store har jeg også et godt øje til på en anden måde. Jeg mener, at de store, gamle virksomheder i stedet for nu at stille store krav, true med arbejdsløshed, igennem disse år, hvor de har nydt fordel af beskyttelsen, burde have brugt større beløb af deres overskud til rationalisering og mekanisering, end de har gjort, for netop at gøre sig klar til den konkurrence, som de måtte være klar over de engang skulle ind i. De har tænkt lidt for meget på deres aktionærer og udbytte i stedet for at rationalisere og mekanisere, og derfor burde de ikke have fået deres krav opfyldt i den grad, som de har fået det i denne omgang. Dog vil jeg sige, at de foreslåede toldforhøjelser med undtagelse af ganske enkelte ikke er af anden størrelsesorden, end at den første juli, når toldsatserne skal sættes ned med 20 pct. inden for de syvs område, er vi nede på samme niveau som i øjeblikket, så det er ikke en forhøjelse, der vil betyde så forfærdelig meget.

Vi er naturligvis glade for den toldfrihed, som nu gennemføres på en masse områder, og den nedsættelse af tolden, der sker på en række andre områder. Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen mente ikke, at vort lille parti havde haft nogen virkelig indflydelse her; det ærede medlem

mente, at vi havde svigtet vore krav om toldnedsættelse. Jeg vil gerne spørge det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen: er det virkelig det ærede medlems alvorlige mening, at retsforbundet — og også det radikale parti — ikke har haft nogen indflydelse med hensyn til at holde toldsatserne nede? Det ærede medlem hr. Lars P. Jensen var ærlig i sin tale; han sagde, at ud fra hans partis synspunkter ville man gerne have haft toldsatserne højere, men de politiske muligheder havde ikke været til stede. Deri ligger dog en indrømmelse af, at vi har haft indflydelse i retning af at holde dem nede; altså har vi varetaget frihandelsinteresserne, liberaliseringsinteresserne.

Vi vil kæmpe for at få toldsatserne ned og for at få så meget som muligt givet fri, og vi vil stemme for lovforslaget, fordi vi er glade for at få satserne nedad; det synes jeg man må gøre, når man har været med i arbejdet. Venstre burde være gået ærligt ind i dette arbejde i stedet for at drive taktisk politik; venstre burde have sagt: vi vil være med til at gennemføre den lovgivning, der bliver resultatet af udvalgsarbejdet. Man burde have gjort et stykke arbejde for at hjælpe os med at få toldsatserne trukket nedad; men hver gang et af de ærede medlemmer — det vil i denne forbindelse sige det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen — fremførte fornuftige udtalelser om, at man godt kunne gå med til at sætte satserne lidt ned på et område af hensyn til forholdene o. s. v., var der straks et andet lille medlem af venstre, der rakte fingeren i vejret og sagde: ja men vi vil endelig ikke stemme for lovforslaget ved tredje behandling. Så er der jo ikke megen vægt i diskussionen. Det kan være meget godt at snakke om at flytte positioner op eller ned; men når det flere gange daglig siges, at man alligevel ikke vil være med, minder det om børn på en legeplads i skolen: vi vil godt være med til at lege den leg, siger lille Anker eller lille Per, eller hvad de nu hedder, men hvis vi ikke selv har foreslået den, vil vi sandelig ikke lege med. Men det er ikke leg i sandkassen dette her, det er ramme alvor, vi står over for, og derfor skal der tages positivt standpunkt og ikke blot leges. Jeg ville mene, det havde været mere positivt, hvis partiet venstre, ligesom nu det konservative

[J. M. Pedersen.]

folkeparti har gjort, var gået med i arbejdet til sidst og havde søgt at øve indflydelse på den måde, som de fandt rigtig. Det er et ærligt stykke arbejde, de konservative har gjort, et sådant arbejde burde venstre også have gjort, så kunne vi have fået nogen støtte til at komme længere ned med satserne.

Af det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensens tale ved anden behandling og også af venstres mindretalsbetænkning fremgår det klart og tydeligt, at partiet venstre har samme synspunkter som vi, nemlig at toldsatserne skal ned. Men efter at Danmark i 28 år har ført den politik både på told- og restriktionsområdet, som det har, kan man ikke afvikle det hele på én gang; betingelsen for at afvikle alle restriktionerne er, at vi går ind for toldforhøjelser på enkelte områder; det står både i betænkningen og i fortrykket af det ærede medlems tale. Ja men så er vi på linje også på dette område; vi siger det samme: man kan ikke afvikle det hele på én gang; vi må gå med til enkelte toldforhøjelser, for vi er ikke interesserede i, at der på for mange områder sker standsning; vi er interesserede i, at produktionen skrider frem; men vi er tilhængere af at holde satserne så langt nede som muligt. Det, det drejer sig om, er at holde prisniveauet nede; det er købeevnen, vi skal lægge vægt på. For at holde fuld beskæftigelse må vi forøge købeevnen og have større omsætning.

Jeg finder ingen anledning til at gå yderligere i detaljer. Jeg vil dog lige sige, at det er ikke nemt at konkurrere med det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen, som bl. a. med hensyn til chokoladekiksene var kommet helt op til en toldforhøjelse på 850 pct. At vi ikke kom op over 1 000 pcts. toldforhøjelse, tror jeg såmænd ikke det ærede medlem har megen andel i; det er snarere andre, der har andel i det. Jeg vil åbent og ærligt indrømme, at vi ikke med hensyn til nogen som helst positioner kan prale med at have fået mere end 100 pct.s nedsættelse, så jeg opgiver al konkurrence med det ærede medlem på dette område.

Formanden: Jeg henstiller, at samtalerne i salen føres mere sagte.

Niels Andersen: Jeg vil gerne takke regeringen for det oplæg, den i sin tid kom med

vedrørende de to lovområder, vi nu står over for at skulle færdigbehandle. Det indeholdt en klar linje frem imod en afvikling af beskyttelsen, og den behandling, lovforslagene har været underkastet i udvalgene, har nok ændret ved enkeltheder for de forskellige erhvervsgrupper og de forskellige varegrupper; men linjen er fastholdt til nu, da vi har afsluttet udvalgsarbejdet. Det kan slås fast, at vi nu går hen imod en afvikling af beskyttelsespolitikken, og jeg synes, det er meget betydningsfuldt, når den konservative ordfører, det ærede medlem hr. Poul Møller, i dag siger, at herefter er det ikke muligt at føre reel beskyttelsespolitik her i landet. Det er helt rigtigt. Disse lovforslag er netop udtryk for, at vi står ved en afsluttende fase, at vi nu er færdige med beskyttelsespolitikken.

Jeg er helt klar over, at politik er det muliges kunst, som det ærede medlem hr. Lars P. Jensen sagde. Vi kan diskutere de ændringer, der er foretaget under udvalgsarbejdet; man kan mene, at der er fremkommet en højere grad af beskyttelse, eller man kan mene det modsatte, det er for så vidt underordnet. Det, der er sket i udvalget, er, at der er tilvejebragt en bedre tilpasning for erhvervslivet til det udgangspunkt, vi nu engang skal fastlægge ved indtrædelsen i frihandelsområdet. Det, der står fast, er, at både importreguleringen og tolden forsvinder, tolden ganske vist kun inden for frihandelsområdet; men jeg er af den opfattelse, at det kun er et spørgsmål om tid, hvornår tolden også vil blive afviklet over for de seks og over for de øvrige lande.

Jeg synes, der kan være grund til, nu da vi står ved den endelige afslutning, at sige tak til udvalgets formand, det ærede medlem hr. Einer-Jensen, som har ledet hele dette arbejde på en ganske fortræffelig måde, og som har sørget for, at hver eneste henvendelse blev undersøgt og bedømt. Også embedsmændene har gjort et vældigt arbejde og fremført de synspunkter, der kunne gøres gældende i de enkelte tilfælde. Det synes jeg der kan være grund til at sige tak for, også fordi det er et vanskeligt arbejde, formanden her har haft, men et arbejde, som dog nu er tilendebragt med en lykkelig udgang.

Endnu en ting synes jeg der er grund til

[Niels Andersen.]

at fremhæve: den erfaring, man har gjort under dette udvalgsarbejde med hensyn til erhvervenes folk, både den indstilling, de er mødt med, og det indtryk, man har fået af den dygtighed, som præger praktisk talt alle vore erhvervsfolk i dag. De er klar over, at vi nu går ind under frihandelens vilkår, at vi går frem mod en anden tid end den, vi har levet under gennem mange år, og at der også i den tid vil være betydelige muligheden for den dygtige mand. Jeg er blevet bestyrket i troen på, at de udøvere af dansk erhvervsliv, vi er blevet præsenteret for i toldlovsudvalget, også er i stand til virkelig at drage nytte af det skridt, der her bliver taget.

Hvis jeg så må vende mig lidt mod de bekymringer, der kommer til orde fra venstre, vil jeg gerne sige til det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen, at også vi har omfattet forbrugerne med meget stor interesse. Hvad vil der nemlig ske i den kommende tid? Ja, allerede pr. 1. marts, når liberaliseringen træder i kraft, vil der ske det, at der for adskillige varegrupper vil finde en prisnedsættelse sted. Jeg ved helt sikkert, at der i de kommende dage vil blive averteret med prisnedsættelser på 20-40 pct., fordi der liberaliseres, og hvis man vil bestride, at dette er at varetage forbrugernes interesser, så er venstre på det punkt ikke mere i overensstemmelse med de faktiske forhold. Det er også et hensyn til samfundet, der bliver taget, fordi — som det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen selv udtrykte det — det, vi her laver, det skridt, der her tages, er et skridt, som betyder bedre vilkår for samfundet som helhed, større indtjeningsmuligheder for samfundet.

Jeg var også glad for de udtalelser, det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen fremførte om, at importrestriktioner er den værste form for beskyttelse. Den betragtning er jeg helt enig i, og det er også erhvervslivets opfattelse; og det er jo netop importrestriktionerne, der i størst omfang og allerede pr. 1. marts bliver afskaffet. En del vil blive afskaffet over en 3-årig periode, hvori man gradvis skal liberalisere, og det vil i realiteten sige, at denne liberalisering ret hurtigt vil slå igennem, således at man kan mærke konkurrencen og dermed nedad-

gående priser i løbet af forholdsvis kort tid. Det drejer sig altså her om de varegrupper, der midlertidigt overføres til den bundne liste.

Det ærede medlem hr. Anker Lau sagde, at det, der nu sker, er i virkeligheden en historisk begivenhed, vel nok med henblik på, at retsforbundet og det radikale venstre nu stemmer for denne lovgivning. Ja, det er for så vidt en historisk begivenhed, men den største historiske begivenhed er nok den, at partiet venstre ikke vil være med til at stemme for den liberalisering, der her finder sted, ikke vil være med til at sætte punktum for den beskyttelsespolitik, der har udviklet sig her i landet siden 1932. Det er i sandhed en historisk begivenhed; man må notere, at venstre ikke vil være med hertil.

Når det ærede medlem hr. Anker Lau videre nævner, at retsforbundet svigter sin liberalisme, vil jeg heroverfor gerne minde det ærede medlem om, at dette med at svigte kan jo også forekomme hos venstre. Når man for nylig var vidne til, at det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen oplæste dele af venstres program og klart påviste, at det var i strid med den politik, venstre i dag fører, kan man vel nok med rette spørge: hvem er det, der svigter i denne sag, er det venstre, eller er det retsforbundet? Er det venstre, der svigter, fordi de nu engang på et tidligere tidspunkt har inddraget det standpunkt, som de har, at vi skulle ind i de seks? Eller er det retsforbundet, der svigter, fordi det er med til at føre en politik, der betyder, at vi nu går bort fra beskyttelsespolitikken?

Der er ikke tale om, at der på det lovgivningsområde, vi her behandler, har været meget hastværk. Der har været meget arbejde, vi skulle igennem, men hastværk af den slags, som venstre taler om, har der ikke været. Vi har ganske vist arbejdet hårdt, der var pres på, der var meget materiale, men hastværk var der ikke tale om.

Når man i sin tid læste, at venstres og de konservatives fælleserklæring var blevet vedtaget på 2½ time og selve forelæggelsen havde taget det meste af tiden, kunne man med større ret i denne forbindelse tale om hastværksarbejde, end man kan i det foreliggende tilfælde, hvor der virkelig er blevet

[Niels Andersen.]

arbejdet, således som det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen også gav udtryk for det ved at sige, at venstre har deltaget med iver i udvalgsarbejdet. Der er derfor ikke ret meget hold i de beskyldninger, venstre har ført frem, tværtimod.

Jeg forstår godt venstres stilling; jeg forstår, at de på et tidligere tidspunkt har grebet forkert og har ønsket, at vi skulle ind i de seks, hvilket i virkeligheden ville være ensbetydende med, at man havde svigtet forbrugerne, fordi vi da ville være kommet ind under en betydeligt højere beskyttelse, end tilfældet er nu, med et deraf følgende forøget omkostningsniveau. Jeg forstår godt, at når man så tidligt har taget dette standpunkt, er det svært at vende om og være med til det, der her gennemføres; det ville være en politisk kolbøtte af rang, som heller ikke befolkningen kunne undgå at få øje på. Jeg beklager i og for sig, at det endnu ikke er gået op for store dele af befolkningen, hvilken politik venstre fører. Men det er jo muligt for dette parti at hindre befolkningen i at få den rette opfattelse som følge af partiets store og udbredte presse, der prøver at fortælle, at nu stiger tolden med så og så mange procent.

Lad mig sige i anledning af de procentuelle betragtninger, det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen var inde på, at der er visse procentsatser, som kan forekomme urimelige, men ikke desto mindre kommer vi frem til en samlet afvikling, en samlet mindre beskyttelse end den, vi hidtil har haft, og på denne baggrund kan i hvert tilfælde retsforbundet med god samvittighed medvirke til gennemførelse af disse lovforslag.

Hvad betyder nu gennemførelsen af lovforslagene? Det betyder, som jeg allerede har nævnt, at beskyttelsen fjernes og der etableres lige vilkår for landets borgere, og det betyder allerede nu pr. 1. marts en billiggørelse af varer, som i tiltagende grad, efterhånden som beskyttelsen afvikles tilstrækkeligt, vil komme forbrugerne til gode i meget stort omfang; det betyder endelig, at vort erhvervsliv placeres således, at det i stigende grad vil nyde godt af den arbejdsdeling, der er tale om inden for de store områder. Det vil i virkeligheden sige, at retsforbundet med god samvittighed

kan hilse denne udvikling velkommen og stemme for de foreliggende lovforslag.

Petra Petersen: Da min partifælle, det ærede medlem hr. Fuglsang, ikke kan være til stede her ved tredje behandling af toldlovsforslaget og forslaget til valutalov, skal jeg ganske kort på den kommunistiske gruppes vegne motivere vor afstemning.

Vi har ved tidligere behandlinger erkendt, at visse toldforhøjelser kan være nødvendige af hensyn til produktion og beskæftigelse; men vi har samtidig gjort opmærksom på, at vi ikke ville tage medansvar for toldforhøjelser og toldbeskyttelse, der gennemføres på en sådan måde, at det for forbrugere og arbejdere betyder prisforhøjelser og dermed en lavere levestandard.

Derfor foreslog min gruppe ved anden behandling gennem vort forslag til dagsorden, at regeringen og folketinget traf foranstaltninger til gennem kontrol med priser, avancer og monopoler at beskytte forbrugerne imod, at hjemlige producenter brugte den forhøjede told til at gøre forbrugsvarerne dyrere. Uden forsøg på at give en motivering stemte såvel regeringspartier som opposition imod vort dagsordensforslag.

Kommunisterne ønsker altså ikke i dag at tage noget medansvar for told- og valutalovsforslagene, der om et øjeblik antagelig skal vedtages; vi vil hverken stemme for eller imod ved den endelige afstemning, men undlade at stemme.

Hans Schmidt: De foreliggende lovforslag om ændringer i toldloven og om ændringer i og forlængelse af valutaloven er formet og lagt til rette med henblik på Danmarks tilslutning til et større markedsområde.

Jeg har ikke forudsætninger for at bedømmes lovforslagenes hensigtsmæssighed i enkeltheder, men jeg agter at stemme for dem som helhed ud fra den betragtning, at de er nødvendige for erhvervslivets omstilling til et større markeds vilkår. Denne nødvendighed ville foreligge, uanset hvilket område Danmark end måtte tilslutte sig, og den vil så givet også foreligge for det tilfælde, at udviklingen fører hen til et større markedsfællesskab, end de syv udgør i dag.

[Hans Schmidt.]

Man må håbe, at det bliver tilfældet, og jeg tror stadig væk, at det af mig skitse-rede og motiverede tariffællesskab vil vise sig at være den mest hensigtsmæssige vej til en større enhed.

Under disse omstændigheder er jeg rede til at stemme for såvel toldlovs- som valuta-lovsforslaget.

Aksel Larsen: Det er jo en given ting, at en ændring i toldloven er nødvendig nu, i hvert tilfælde under forudsætning af, at Danmark bliver medlem af de syv landes frihandelsområde, og det kan man vel betragte som givet.

Som jeg imidlertid tidligere har sagt, er det uanset medlemskabet af de syv eller ikke-medlemskabet af de syv min opfattelse, at vor toldlov og vore toldsatser i mange år har trængt til en ændring eller til det, man med et modbydeligt ord kalder modernisering.

Nu er told ikke et gode i sig selv, omend dens eksistens giver sikkerhed for, at i hvert tilfælde én statsvirksomhed ud over skattevæsenet giver overskud; men lige så lidt som man kan abstrahere fra kulden og politiet, hvisårsag man altså ikke kan tillade sig at færdes upåklædt på Københavns gader om vinteren, lige så lidt kan man se bort fra andre landes beskyttelses- og toldpolitik.

Må jeg have lov til at sige, som jeg har sagt før, at når vi, hvad vor udenrigshandel angår, lever i en verden af toldmæssige ulve, er det nødvendigt, at vi indretter os derefter. Vi kan ikke indrette verden uden for vore grænser efter de idealer, vi har. Vi kan håbe, at den engang vil blive indrettet efter disse idealer, men den er det i hvert tilfælde ikke, og så må vi også tage det fornødne hensyn til os selv.

Jeg ved vel, at hvis man var i stand til at opbygge så at sige et økonomisk planværk omkring vort land, hvis man ved en streng og absolut omfattende statsregulering af hele Danmarks udenrigshandel kunne værne landets økonomi og befolkningens beskæftigelse, kunne man begrænse toldafgifterne til, hvad der var nødvendigt for at værne valutaen. Der er blot det ved denne metode, at den ville i det samfund, vi nu engang lever i, føre til et så

tungtarbejdende og bekosteligt bureaukrati, at skaden ved en sådan ordning nok ville være større end fordelene.

Her tror jeg at fornuftige toldsatser virker mere smidigt, og hvis man tidligere, formodentlig langt tidligere, havde foretaget visse revisioner — undskyld, jeg bruger dette ord — af vore toldsatser, ville vi nok såvel i den internationale toldorganisation GATT som over for mange af vore handelspartnere have stået betydelig bedre. Men dette er jo historie, det er i værste fald spildt mælk. Jeg skal ikke sige mere om det.

Nu får vi toldrevisionen, og jeg vil tillade mig at gå ud fra, at man efter det ret grundige arbejde, der er gjort — der er selvfølgelig grænser for, hvor grundigt arbejdet kunne gøres, når man tænker på, hvor hurtigt det skulle gøres — så nogenlunde har ramt det rigtige.

Hovedsynspunktet ved toldsatsernes udformning må være at værne vor valuta, produktion og beskæftigelse uden at forårsage et stigende prisniveau. Måske kan et stigende prisniveau ikke helt undgås på enkelte områder, men som helhed tror jeg ikke det behøver at komme. Allerede fra 1. juli skal de nye toldsatser nedsættes med 20 pct. over for deltagerlandene i frihandelsområdet og derefter årlig med 10 pct. af det, vi vel må kalde „grundbeløbet“, for til sidst helt at bortfalde. Derimod oprettholdes de over for alle øvrige lande. Dels kan der så blive en vis beskyttelse for dansk industri og produktion, dels vil følgen blive, at prisniveauet ikke behøver at stige, efter som toldsatserne bortfalder over for landene inden for de syv. Dansk industri får imidlertid en lille halv snes år til at tilpasse sig forholdene under frihandelsområdet og vil stadig have en større beskyttelse i forhold til den hidtidige over for konkurrencen fra verdens øvrige lande.

Jeg kan derfor stemme for forslaget til ny toldlov eller, som det korrekt hedder, forslag til lov om ændringer i toldloven, selv om jeg ikke er i stand til at bedømme rigtigheden af hver eneste af de mange toldsatser.

Hvad angår valutaen, ser det ud til, at man i ret høj grad har benyttet sig af retten til at afvikle importrestriktionerne i overensstemmelse med, hvad der er fastsat

[Aksel Larsen.]

i konventionen for de syv, altså over en periode af 10 år, selv om en del skal afvikles over 3 år, andre over 16 måneder og nogle med det samme. Jeg går ud fra, at folketinget vil få indseende med, hvordan denne afvikling af importrestriktionerne sker, så det ikke bliver et rent handelsministerielt anliggende. Selv om dette altså beroliger mig, så jeg føler mig nogenlunde tryk, hvad den del af valutalovent angår — ja, undskyld, „valutaloven“ er vel stærkt sagt, strengt taget er det jo kun et tillæg til lovforslaget og går ikke ind i selve loven, men hører alligevel sammen med den — kan jeg ikke stemme for forslag til lov om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v. Det skyldes, som jeg tidligere så ofte og, som jeg selv mener, meget klart har sagt, at valutaloventens bemyndigelser hidtil er blevet brugt ikke blot til at regulere importen, men også til i høj grad at lægge hindringer i vejen for en væsentlig del af Danmarks eksport. Det er mig umuligt at fatte det fornuftige i, at eksportmarkedet ikke skal udnyttes i det omfang, det er muligt; og så længe valutaloven bl. a. anvendes som værktøj for NATOs jerntæppe over for industrieksport til de socialistiske lande, kan jeg ikke stemme for lovforslaget. Det stemmer mig ikke mildere, at man oven i købet bruger ministerielle bemyndigelser til at hindre landbrugs-eksport, der ellers kunne indtjene dollars til landet.

Hertil kommer, at skønt valutaloven foreskriver og altid har foreskrevet, at i udlandet indtjent valuta skal både hjemtages og afleveres til nationalbanken, er der i realiteten ingen kontrol med, at denne lovbestemmelse overholdes. Man har sagt, at hvis det skulle kontrolleres, ville det give et alt for kompliceret apparat, og en effektiv kontrol ville blive for dyr, og man har tilføjet, at man har tillid til, at eksportører, skibsredere o. s. v. strengt overholder loven. Sådanne argumenter kommer man ikke med, når det drejer sig om kontrol med, at

ingen arbejdsløs får for meget i understøttelse. Så har man ingen tillid, så forlanger man bekostelig og streng kontrol, så er man ikke bange for hverken anstrengelser eller omkostninger; men når det drejer sig om hundrede eller tusinder af millioner i udenlandsk valuta, nærer man en for mig ubegribelig ubegrænset tillid til, at den nok skal blive hjemtaget og afleveret, og så vil man ikke i praksis gennemføre de kontrolforanstaltninger, der er forudsat efter valutaloventens ordlyd.

Jeg erkender, at en valutalov er nødvendig, og jeg erkender, at dens formuleringer på de områder, jeg har nævnt, stort set er tilfredsstillende, men så længe både erfaringen og de vekslende handelsministres ord siger, at man ikke vil administrere loven i overensstemmelse med paragraffernes formulering, ser jeg mig ikke i stand til at stemme for lovforslaget. Da jeg på den anden side erkender, at vi er nødt til at have en valutalov, må jeg afholde mig fra at stemme.

Axel Kristensen: Det er egentlig det ærede medlem hr. Lars P. Jensen, der kalder mig op. Det ærede medlem antydede, at der skulle være uenighed i venstre med hensyn til den stilling, vi har taget til toldlovsforslaget. Det ønsker jeg klart at demtere. Jeg kunne tænke mig, at det ærede medlem havde tænkt på mig, fordi jeg er knyttet til industrien. Derfor vil jeg gerne have sagt klart, at jeg helt og holdent står bag den stilling, venstre har taget til denne lovgivning. Der har ikke været nogen uenighed herom.

Det ærede medlem hr. Lars P. Jensens fremstilling af landbrugets fordele ved at have visse varer på bunden liste synes jeg er misvisende. Det tjener ikke noget formål at skabe forvirring. Hvis en dansk skotøjsindustri er på bunden liste og kan tage de priser, som den nu må tage med den teknik og den fortjeneste, den skal have, og som måske ligger væsentlig over de andres, så betyder denne placering på bunden listen en

[Axel Kristensen.]

afgjort beskyttelse for hele denne produktion; men når et erhverv som dansk landbrug skal sælge en væsentlig part af sine varer i verden og sælger dem herhjemme til samme pris, så er denne bundne liste kun en beskyttelse mod dumping, som vi alle vil beskytte imod, idet der kun kan leveres landbrugsvarer til Danmark fra landbrug, der har statsstøtte. Der findes bogstaveligt talt ikke andre eksporterende landbrug i verden end dem, der har statsstøtte; jeg kunne godt lide at vide, hvor landbrugsvarer uden støttestøtte skulle komme fra; Amerika og Sverige har statsstøtte, og det har de alle i Europa; derfor betyder det, når vi tager det som helhed, ikke nogen beskyttelse af dansk landbrug.

Så er der enkelte små områder, hvor beskyttelsen virker. Det gør den for sukker, det er ganske klart, men sandheden er, at det kan ikke betale sig at lave roesukker i konkurrence med rørsukker, og hvis man altså vil have en sukkerfabrikation, så man i vanskelige tider kan sikre befolkningens forsyning, hvad der vel var meget lykkeligt under krigen, må man gøre noget kunstigt her. Det er ikke gjort specielt for landbrugs skyld. Det er ikke sådan, at man ved at dyrke sukkerroer tjener voldsom meget mere end ved at fremstille andre landbrugsprodukter. Derfor er det en misvisende fremstilling, når man taler om sukkeret, som man gør. På enkelte småområder giver denne beskyttelse en lille fordel, men i forhold til den byrde, det danske landbrug må bære for sin eksport til andre lande, er det noget uvæsentligt.

Det er blevet sagt, at så længe man ikke får klaret landbrugets produktionsforhold, er det rimeligt, at de småfordæle, landbruget dér kan have, bliver stående. Det vedstår vi også. Der er ingen grund til at fremstille det, som om den beskyttelse, landbruget her har, skulle stå mål med f. eks. en beskyttelse for skotøjsindustrien, der har en told på 31¼ pct. Satsen efter loven er 25 pct., men ud over det har man her en dækningsafgift på 5 pct., som også tages af toldsatsen, således at den reelle beskyttelse bliver 31¼ pct. Disse sammenligninger på det ene og det andet område er meningsløse.

Det glæder mig, at de ærede medlemmer

hr. A. C. Normann og hr. J. M. Pedersen er helt enige med os i vore grundsynspunkter. Den tale, det ærede medlem hr. A. C. Normann holdt om, hvorledes beskyttelse virkede, indeholdt nøjagtigt det, vi har sagt i vor betænkning. Hvad har vi sagt? Vi har sagt, at den beskyttelse, vi har haft, har virket fordyrende og skadelig, fordi der er vokset industrier op, som ikke er levedygtige. Er det ikke det, vi har erkendt, når vi nu erkender, at der skal laves en toldlov? På dette punkt er vi ikke uenige. Det næste er, at man ikke pludselig kan ophæve al told. Det skriver vi også i betænkningen. Ganske klart erkender vi det. Vi siger, man må lave en toldlov, men denne toldlov må laves så forsigtigt som muligt, ellers betyder det en fordyrelse af produktionsniveauet, ikke i forhold til, hvad det var før, men i forhold til, hvad det ville have været uden beskyttelse, og tolden skal derfor være så lav som muligt, når der skal reddes, hvad reddes kan. Det siger vi i betænkningen, det er vi altså enige om.

Disse ting skal afvejes mod hinanden, og så skal man finde satserne, og spørgsmålet er nu, om de satser, der nu fastsættes, er rigtige eller forkerte. Dér siger vi: vi har ikke haft mulighed for at bedømme det. Hvad er sandheden om disse satser? De herrer erkendte, at de var blevet fastsat ved et politisk kompromis. To-tre forskellige opfattelser har skullet samles i én. De er altså ikke blevet fastsat på et sagligt grundlag, men på det grundlag, at vi har en regering, som bæres af tre partier, der har grundforskellig opfattelse af disse ting. Hvis de vil bevare den regering — og det har de lov til at anse for vigtigere end at finde frem til rigtige toldsatser — må de enes, og de er enedes. Men at vi skulle acceptere de satser, der fremgår af et politisk kompromis, ville dog være urimeligt. Vi anerkender nødvendigheden af en toldlov, men de satser, der står i denne lov, er udtryk for et politisk kompromis, og det kan ingen forlange vi skal stemme for. Der er derfor ingen som helst mening i at mistænkeliggøre venstre på det område og fremstille det, som om vi løber fra vort ansvar o. s. v.

Vi har aldeles ikke siddet stille. Da denne udvalgsbehandling begyndte, spurgte jeg gang på gang: hvad er forædlingsprocenten? En 5 pct.s toldbeskyttelse kan under visse

[Axel Kristensen.]

forhold være meget højere end en toldbeskyttelse på 10 pct. Disse ting var ikke forberedt, og der var ingen mulighed for at få klarhed over dem. Vi kunne så have spurgt hver gang for at fremskaffe dette materiale om, hvad forædlingsprocenterne var, og hvilket land man i de forskellige tilfælde særlig skulle konkurrere med, og hvor høje produktionsniveauerne var i disse lande, så man kunne skønne over, hvad satsen skulle være. Dette materiale kunne ikke skaffes under udvalgsbehandlingen, og derfor havde vi ingen mulighed for at stille ændringsforslag til de satser, der blev forelagt os.

Når der var tale om at overflytte varer til bunden liste, kunne vi spørge: hvorfor skal de overflyttes til bunden liste? Når regeringen før har foreslået dem sat på fri-liste og bagefter overflytter dem til bunden liste, må der vel være en motivering. Vi spurgte så: når nu De har talt med de mennesker, som siger, de skal have en periode til at rationalisere i, hvor lang skal så den periode være? Hvad har de folk sagt? Der havde man ikke fået bindende tilsagn. Når vi så spurgte, hvor meget deres priser ville blive billiggjort ved denne rationalisering, idet en sådan billiggørelse kunne motivere en udskydelse, så erhvervene blev gjort konkurrenceedygtige, havde man heller ikke fået det at vide. Det vil altså sige, at man overflyttede disse varer ved en hyggelig samtale i handelsministeriet, og man havde ikke facts, der kunne forelægges os, hvorefter vi kunne bedømme, om det var rimeligt at overflytte dem.

Det er stillingen, og vi har altså påtaget os et moralsk ansvar ved at sige, at en toldlov er nødvendig, men den toldlov skal være af en sådan karakter, at hvad reddes kan, skal reddes. De satser, der foreligger, er fremkommet ved et politisk kompromis og er ikke baseret på en afvejning af, hvad der er nødvendigt. Derfor kan vi ikke tage ansvaret for disse satser. Derfor er også hele den mistænkeliggørelse, der fra alle sider rettes mod os i denne sag, helt uberettiget.

Thorkil Kristensen: Det er vanskeligt at tage stilling til de mange enkeltheder i disse to lovforslag, når man ikke har været medlem af udvalget. Jeg har haft lejlighed til at

følge forhandlingerne gennem redegørelser i venstres folketingsgruppe, og jeg kan med hensyn til det almindelige grundspørgsmål om forholdet mellem beskyttelse og frihandel sige, at jeg her kan tiltræde den linje, venstre har fulgt. Jeg vil imidlertid gøre en personlig tilføjelse vedrørende sagens behandling.

Jeg tror, det var en fejl, at regeringen lagde sagen op på den måde, det skete i efteråret. Jeg tror, det ville have været rigtigere, klogere, at have stilet efter en mere gradvis afvikling af restriktionerne og til gengæld en mindre toldbeskyttelse, end det her er sket. Jeg tror det, fordi det er meget vigtigt af hensyn til vor eksport til alle sider, at vi ender med et så lavt omkostningsniveau som muligt. Derfor er det ønskeligt, at den fremtidige toldtarif bliver med lave satser. Når vi skal forhandle videre med de seks om en fælles ordning, bliver vi naturligvis nødt til inden for de syv at nærme vore toldsatsler til de andre landes, således som den højtærede udenrigsminister har antydnet i sin redegørelse vedrørende konventionen for nylig, og så er det naturligvis rigtigst af hensyn til vort omkostningsniveau, at vi starter med så lavt et toldniveau som muligt. Vi kan ellers komme for højt op, når vi bagefter skal deltage i en toldharmonisering.

Jeg ønsker, at vi skal ende med så lave toldsatsler som muligt, men jeg erkender, at der kan opstå vanskeligheder for industrien. Jeg tror imidlertid, at det, industrien først og fremmest har brug for, er en overgangsperiode. Jeg synes, de sidste tolv års liberalisering klart har vist, at dansk industri har en betydelig evne til at omstille sig til friere markedsforhold, når den blot får den fornødne overgangstid. Dansk industri har jo nærmest vundet frem i de sidste tolv år i forhold til andre landes industrier i den periode, hvor både vor import og eksport har været genstand for større frihed. Derfor tror jeg, at det, man skulle give den danske industri, ikke er høje permanente toldsatsler, men derimod en jævn overgang til de nye forhold. Derfor ville en ordning med forholdsvis lave toldsatsler og en mere gradvis afvikling af restriktionerne end den, der nu er tilrettelagt, have været det rigtige. Den tid er forbi, hvor spørgsmålet hedder: told kontra re-

[Thorvil Kristensen.]

striktioner. Hvis det havde været problemet, ville jeg have foretrukket told, men nu ved vi, at restriktionerne under alle omstændigheder i løbet af nogle år kan ventes afviklet i forhold til alle lande, og derfor er spørgsmålet ikke længere told kontra restriktioner. Det er for restriktionernes vedkommende kun et spørgsmål om det tempo, hvori de skal afvikles, og det ville, ikke mindst fordi vore eksporterhverv bliver en stigende del af vort samlede erhvervsliv omfattende både landbruget, fiskeriet og en stærkt voksende del af industrien, have været ønskeligt, om vi ved en mere gradvis afvikling af importreguleringen kunne have gjort det muligt at nøjes med noget lavere toldsatser.

Jeg vil derfor undlade at stemme ved afstemningen om de to lovforslag.

Finansministeren (Kampmann): Vi står så i dag over for gennemførelsen af en toldreform. Det er ikke noget, der sker alt for hyppigt inden for hvert århundrede. Vi husker toldreformerne fra 1797 og 1863 og fra dette århundrede toldreformen af 1908. Jeg er ikke tilbøjelig til at medtage de ganske vist ikke helt ubetydelige ændringer, der skete i 1924 under betegnelsen toldreform, da der ikke skete meget i øvrigt med toldtariffen. Vi får altså i 1960 en toldreform, som formentlig får datoen den 29. februar. Det bliver ret let for skolebørnene at huske.

Vi begyndte arbejdet med fremsættelsen af toldlovsforslaget den 28. oktober 1958. Det var det forslag, som indeholdt en kodificering af hele toldforvaltningen, og hvorved bl. a. toldforordninger og plakater helt tilbage til det 17. århundrede kunne falde væk. Endvidere gik vi over til en ny nomenklatur, Bruxellesnomenklaturen. Jeg erindrer den drøftelse, der var om, hvorvidt dette var nødvendigt, men jeg håber, alle i dag vil erkende, at det var meget gavnligt, at vi fik dette arbejde til side på det tidspunkt; ellers havde det formentlig været næsten umuligt at komme igennem med det afsluttende reformarbejde i denne samling.

Samtidig med, at vi gik over til en ny nomenklatur, måtte der naturligvis ske — det kunne ikke undgås — ændringer af en

række satser. Vi gik også i højere grad over til værditold, hvilket gav anledning til mange betragtninger over, hvorvidt den toldlov, som var resultatet af dette arbejde, der sluttede den 28. januar 1959, kunne siges at indebære reelle toldforhøjelser. Jeg mener stadig ikke, det var tilfældet. Nu da vi står over for afslutningen af anden halvleg, nemlig tredje behandling af dette toldlovsforslag, vi fremsatte den 10. november, og som forhåbentlig bliver vedtaget med stort flertal i dag, kan man derimod nok sige, at der er sket en række toldforhøjelser. Man må også erkende, at en del af de nedsættelser, der er foretaget, nok betyder nedsættelse af toldsatserne, men på andre områder kan betyde øget beskyttelse i det omfang, det drejer sig om en nedsættelse af satserne, der vedrører råvarer og andre ting, der indgår i dansk produktion.

Jeg tror dog alligevel, jeg må have lov at sige, at også toldreformen af 1960 bevarer Danmark som et lavtarifland. Det kan man med god samvittighed stadig hævde. Derfor er der ikke så megen bund i de udtalelser, der også i dag er faldet fra partiet venstre om, at der ved dette toldlovsforslag gennemføres en fordyrelse af varerne her i landet. Jeg mener, det er rigtigt her at påpege, selv om jeg har gjort det før, at den anden vej, den, som partiet venstre har anvist, ville have medført toldforhøjelser i et ganske andet omfang, end der er tale om i dag. Derfor skal man nok bevæge sig lidt forsigtigt, når man retter anklager mod det brede flertal, der i dag står bag den nye toldlov.

Men så er der en anden ting, som jeg også er nødt til at gentage, og det er, at man ganske glemmer i argumentationen, at ved overførslen fra bunden liste til friliste vil slutresultatet på en lang række områder — og på en række af de områder, hvor der er foreslået toldforhøjelser — blive en billigørelse af varerne. Det er en ting, som jeg i og for sig havde troet netop venstre var klar over, for jeg har altid forstået, at det var motiveringen for den stærke interesse for liberalisering. Jeg synes i øvrigt, at det ærede medlem hr. Thorvil Kristensen måske ikke lagde helt tilstrækkelig vægt på virkningen af liberaliseringen på priserne; det var måske ganske rimeligt, da omkostnings-

[Finansministeren.]

niveauet blev fremdraget så stærkt i det ærede medlems bemærkninger. Endelig skal vi heller ikke glemme, at der sker en aftrapning af toldsatserne fra og med den 1. juli i år, en aftrapning, der får betydning for de varer, der så skal betales lavere told af — der bliver tale om en nedsættelse med en snes procent. Heroverfor vil man måske sige: ja men det vedrører kun indførslen fra de andre lande inden for det ydre frihandelsområde. Det er for kort en betragtning. Der kan ikke være tvivl om, at en række af de varer, der skal indføres også fra lande uden for det ydre frihandelsområde i konkurrence med de varer, der kommer fra lande inden for det ydre frihandelsområde, får prisnedsættelser. Man kan bare se på de diskussioner, der i øjeblikket foregår omkring priserne for personbiler. Jeg tror ikke, det kun er på et enkelt område, noget så langt vil finde sted; jeg tror, at det samme vil ske på en lang række andre områder.

Derfor skal det, der er sagt her i dag, bl. a. af partiet venstres ordførere, om, at regeringen fører en politik, der er prisfordyrende, en politik, der ikke tager hensyn til forbrugerne, ikke stå uimodsagt. Det er ikke dokumenteret, det er ikke motiveret. Jeg kan godt se, at partiet venstre kan have andre årsager til ikke at ønske at stemme for toldlovsforslaget, og disse motiver må man jo have lov til at have, det var blot rart, hvis man kunne redegøre tilstrækkeligt for dem. Men man bør ikke skyde det store flertal, som nu gennemfører toldlovsforslaget, i skoene, at vi har sigtet på prisforhøjelser.

Man kan måske sige en anden ting, og det gælder både regeringspartierne og, har jeg forstået, det konservative folkeparti, at de har haft det motiv til at gå ind i forhandlingerne om disse forslag, at de gerne har villet foretage en afvejning af hensynet til, at erhvervene fortsat kan beskæftige de mange, de beskæftiger i dag, og også give dem indkomster, og hensynet til, at priserne ikke stiger for stærkt. Det er ganske klart, at en sådan afvejning ikke er let at foretage, men jeg synes ikke, man, som det ærede medlem hr. Axél Kristensen var tilbøjelig til det, bare kan henvise til politisk kompromis, og at der deri skulle ligge, at regeringen ikke havde saglige standpunkter

på samme måde som partiet venstre. Jeg mener, at det er et godt sagligt standpunkt at prøve at forlige forskellige interesser, der gør sig gældende inden for erhvervslivet, og hvis endelig partiet venstre mener, at de har haft et godt sagligt standpunkt med hensyn til, hvordan toldsatserne skulle være, havde det været rart at se forslag herom. Det er betydelig lettere i al almindelighed at sige, at satserne skulle være lavere, end det er at tage sit ansvar under hensyn til det, der skal varetages.

Jeg skal ikke forlænge diskussionen, men vil dog til sidst have lov til at fremføre det argument, at der i forbindelse med gennemførelsen af dette toldlovsforslag også sker en række nedsættelser af indirekte afgifter. Jeg erkender, at det er ikke store nedsættelser, men de sker dog. Vejen er den rigtige. Jeg kan nævne afgiften på chokolade- og sukkervarer, papirafgiften, afgiften på spiritus — og det kommende forslag om nedsættelse af afgiften på tændstikker, som jeg ikke skal glemme at nævne i dag. Jeg takker alle, der har deltaget i arbejdet, jeg takker hele udvalget, også partiet venstres repræsentanter, men jeg takker naturligvis særlig det store flertal, der vil være med til at gennemføre denne toldreform.

Handelsministeren (Philip): Den højtærede finansminister nævnte just nu, at toldloven ville blive en af de historiske love. Jeg ved ikke, om man kan sige det samme om valutaloven, men i alt fald inden for valutaloggivningen bliver den lov, der nu formodentlig bliver vedtaget, af afgørende betydning.

Der har, som det er blevet sagt flere gange i dag, været rettet mange henvendelser til det udvalg, der har arbejdet med toldlovsforslag og valutalovsforslag; jeg tror, det drejer sig om i alt ca. 800 henvendelser. Men som det også er nævnt i dag, er der en gruppe, der ikke er kommet med en eneste henvendelse, og det er forbrugerne. Vi har i Danmark et forbrugerråd, og det er derfor i og for sig ejendommeligt, at der ikke dér på et eneste punkt har været trang til at henvende sig til udvalget i denne sag, der jo dog er af den allerstørste betydning for landets forbrugere. Det kunne have været henvendelser både om toldforhøjelser og toldnedsættelser og om en anden import-

[Handelsministeren.]

politik, for det må dog være spørgsmål, der har den allerstørste interesse netop for forbrugerne. Det er imidlertid ikke sket, og det har unægtelig været et savn.

Det ærede medlem hr. Weikop spurgte mig om monopolloven, og jeg formoder, at det først og fremmest er stillingen til monopollovens § 24, det ærede medlem efterlyste.

Som det sikkert vil være det ærede medlem bekendt, har dette spørgsmål nylig været til behandling i monopoltilsynet. Dette skete, efter at der havde været rettet en henvendelse herom fra Håndværksrådet og fra Industrirådet. Forhandlingen har ikke ført til nogen enighed, idet erhvervsrepræsentanterne har taget et yderstandpunkt og de øvrige repræsentanter et andet standpunkt. Jeg havde håbet på, at man inden for monopolrådet kunne være kommet frem til en eller anden form for kompromis. Der har ved flere lejligheder været nævnt forskellige muligheder for kompromis, og jeg har sandt at sige indtrykt af, at havde der været lidt større velvilje, bl. a. fra erhvervenes repræsentanter, kunne man været kommet til et kompromis, der ville have været i erhvervenes interesse.

Det er klart, at det ikke er monopolrådet, der skal afgøre denne sag, men det er også klart, at monopolrådets stilling vil være af ikke ringe betydning for det standpunkt, man må tage til spørgsmålet.

Det ærede medlem hr. Anker Lau kom med en bemærkning, der glædede mig meget; det var bemærkningen om, at Danmarks økonomi er så gunstig som nogen sinde. Jeg tager det som en kompliment til den politik, der er ført af regeringen, og det kan kun glæde én at få sådanne komplimenter. Men jeg vil gerne tilføje, at for mig danner den omstændighed, at Danmarks økonomi virkelig i øjeblikket er gunstig, baggrunden for, at vi kan skride til den ret betydelige reform, der her foreslås gennemført. Det må ses i øjnene, at et og andet af det, der nu sker, kan komme til at koste fremmed valuta, og det er derfor overordentlig heldigt, at der er en betydelig valutareserve. Det er også gunstigt, at den omlægning, der vil finde sted inden for dele af næringslivet, sker i en tid, hvor vi er

meget nær ved fuld beskæftigelse, hvor der i alt fald i langt de fleste erhverv er meget stor beskæftigelse; skulle en og anden virksomhed komme i visse vanskeligheder, står der andre virksomheder, som efterspørger arbejdskraften.

Det ærede medlem hr. Thorkil Kristensen var inde på spørgsmålet, om det ikke havde været mere ønskeligt at få en mere gradvis afvikling af restriktionerne. For mig at se har der i virkeligheden fundet en gradvis afvikling af restriktionerne sted. For en stor del af de områder, der nu liberaliseres, gælder det, at liberaliseringen har været forberedt de sidste 2-3 år. Der er gennem de sidste 2-3 år givet væsentlig større importtilladelser på mange områder, og disse forøgelse af importtilladelse har jo været en forberedelse, således at liberaliseringen på disse områder ikke kommer så pludseligt, som det måske kunne se ud. På de områder, hvor der ingen forberedelse har været, er det, man har givet de forskellige overgangsperioder på op til godt og vel 3 år.

Skal man forsøge at få et helhedsindtryk af den samlede reform, ændringerne i toldloven og ændringerne i valutalovent eller rettere sagt importtildelingerne og liberaliseringen, må man se på, hvor stor en del af Danmarks industri der var beskyttet på en eller anden måde gennem importtildelinger. Det var og er i dag ca. 64 pct. Hvis dette lovforslag bliver gennemført og administrationen følger de lister, der nu vil blive vedtaget, vil procenten gå ned til 13, d. v. s. ikke så stor en nedgang som oprindeligt foreslået, men dog en meget betydelig nedgang. Man kan vel trygt sige, at afstanden fra 64 til 13 er meget lang, og jeg tror, man med temmelig stor sikkerhed kan hævde, at den liberalisering, der nu finder sted, er så betydelig, at den trods de samtidig forekommende toldforhøjelser alt i alt er et klart skridt i retning af en friere importpolitik end den, vi har kendt før, og jeg kan vanskeligt tænke mig andet, end at dens virkning på priserne vil blive en virkning i nedadgående retning, og at det vil blive en virkning til gavn for forbrugerne.

Som afslutning vil jeg gerne takke de mange, der vil være med til at gennemføre denne reform. Jeg er overbevist om, at

[Handelsministeren.]

den vil være til stor gavn for dansk næringsliv.

Lars P. Jensen: Det ærede medlem hr. Axel Kristensen udtalte, at venstre har det standpunkt, at så længe landbrugets forhold ikke er ordnet med henblik på det større marked, skal status quo bevares for landbrugets forhold. Det kan vi ikke blive uenige om. Men det undrer mig noget — jeg tror heller ikke, det dækker venstres opfattelse — at det ærede medlem påstår, at landbruget ingen beskyttelse har, selv om dets varer er på bunden liste. Det ærede medlem hævder, at landbruget skal levere sine varer til verdensmarkedets priser, og at den bundne liste sådan set kun er et værn mod dumping. I så fald kunne man jo gå over til at bruge dumpingloven, som vi nu har fået, og så føre varerne på den fri liste. Hvis man gennemgår vareforsyningsloven og listerne, vil man se, at alle råvarer, der bruges i landbruget, er på friliste, medens alle andre varer, der kan konkurrere med landbrugets varer på hjemmemarkedet, er på bunden liste.

Det undrede mig også, at det ærede medlem kan mene, at sukkerordningen ingen interesse har for landbruget. Jeg har fået en anden opfattelse efter de forhandlinger, der førtes med dyrkerne på Lolland-Falster. Det samme gælder spritordningen, kartoffelmelsordningen, rapsordningen og kornordningen. Når man i toldloven slår de toldsatser efter, der gælder for varer, som landbruget producerer, både for mælkepulver, kød, ost o. s. v., vil man se, at der er tale om en væsentlig toldbeskyttelse også for landbrugets varer. Det bebrejder vi ikke landbruget; vi finder, det er helt i orden. Vi synes blot, det skal understreges, at landbruget ikke er dårligere stillet end industrien, og vi kunne have ønsket, at venstre havde haft en lige så positiv indstilling, som vi har haft over for landbruget.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen læste nogle positioner op, der godt kunne give det udseende af, at der var meget stor toldforhøjelse i det hele taget i toldloven. Jeg tvivler ikke om, at det ærede medlem kan finde visse positioner frem, hvor der er sket forhøjelser, ligesom

jeg kunne remse en hel mængde positioner op, hvor der har fundet toldnedsættelser sted. Det ligger sådan, at af toldlovens samtlige positioner er der omkring 1 000, hvor der ingen ændringer er sket. Der er foreslået omkring 50 nye toldfritagelser, som berører 65 positioner i tarifforslaget, og der er sket forhøjelser på ca. 300 positioner og nedsættelser på omkring 200, så det kunne jo være meget morsomt, om det ærede medlem læste alle dem op, hvor der er forhøjelser, og jeg alle dem, hvor der er nedsættelser. Så var vi for så vidt lige vidt.

Det ærede medlem omtalte specielt Nescafé og regnede med en kiloprís på 40 kr.; men det er ikke helt korrekt; det ærede medlem skal regne med tolden og den gældende importpris; så bliver det et helt andet regnestykke. Der er ikke sket nogen forhøjelse af tolden på denne vare, og så vidt jeg ved, har Grosserer-Societetet for 4 år siden anerkendt en væggtold, der svarer til 13 pct. — på daværende tidspunkt var det ærede medlem vist næstformand i Grosserer-Societetet — og denne væggtold er en betydelig større beskyttelse end den beskyttelse, der nu er foreslået.

Det ærede medlem mener, at denne toldlovgivning vil betyde en fordyrelse for forbrugerne. Dette venstres standpunkt kan jeg ikke helt forstå. Har venstre da helt afskrevet den indenlandske konkurrence? Det er mit indtryk, at der med en fri konkurrence, som man jo er tilhænger af, og som man hævder er til stede på andre steder, godt kunne være noget at gøre, navnlig i forbindelse med avancerne. At dømme efter de avancer, vi har fået oplyst i udvalget, ville der ikke ske noget ved, at der kom en lidt stærkere konkurrence her.

Det ærede medlem hr. Henry L. W. Jensen henviste til, at venstre har som princip at ville beskytte forbrugerne. Jeg er enig med den højtærede finansminister i, at dette i nogen grad var gået fløjten, hvis vi var gået ind i de seks. Vi så heller ikke noget til det i venstres toldlovsforslag i 1946 og i 1952.

Henry L. W. Jensen: Jeg skal ikke forlænge diskussionen om toldlovgivningen, men kun sige, at jeg er bunduenig med det ærede medlem hr. Lars P. Jensen. Jeg

[Henry L. W. Jensen.]

kunne selvfølgelig godt imødegå det ærede medlem med hensyn til pulverkaffen og meget andet, men jeg skal som sagt ikke forlænge diskussionen. Jeg har én gang præciseret vor stilling, og den ændrer sig jo ikke, selv om jeg giver mig til i detaljer at diskutere med de øvrige deltagere i tolddebatten.

Den højtærede finansminister sagde, at vi ikke tilstrækkeligt havde redegjort for, hvorfor vi ikke vil tage et medansvar. Jeg synes, jeg har redegjort tilstrækkeligt derfor, og jeg fastholder det, jeg har sagt. Jeg skal hermed afslutte mine indlæg i debatten om toldlovsforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til lov om ændringer i toldloven vedtages enstemmigt med 110 stemmer; 37 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændringer i og forlængelse af lov om valutaforhold m. v. vedtages enstemmigt med 115 stemmer; 36 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Der er ikke mere på dagsordenen.

I skrivelse af dags dato meddeler indenrigsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om styrelsen af statens hospitalsvæsen for sindslidende og forslag til lov om indfødsrets meddelelse m. v.

Medlem af folketinget Peter Nielsen har meddelt mig, at han ønsker til indenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil ministeren foranledige, at skrivelser der udfærdiges af amts- og kommunekontorer, affattes i et [mere forståeligt sprog?“

Medlem af folketinget K. B. Andersen har meddelt mig, at han ønsker til under-

visningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Finder undervisningsministeren det i overensstemmelse med skolelovens hensigt at give forskelligt timetal til fremmedsprog i 6. og 7. klasse og i overensstemmelse med lovens ånd og ord at give en linjedelt erhvervsbetonet undervisning i 8. og 9. klasse af en udpræget faglig karakter?“

Medlem af folketinget Vagn Bro har meddelt mig, at han ønsker til udenrigsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Kan udenrigsministeren oplyse folkettinget, om det forholder sig således, at det med rette kan siges, at Danmarks ambassadør i Teheran har ydet sin bedste hjælpeindsats til fordel for de tre unge lægestuderendes kalamiteter i Persien for nylig?“

Spørgsmålene vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spørgetid.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Indenrigsministeren (Søren Olesen): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om styrelsen af statens hospitalsvæsen for sindslidende.*

Herom gælder for nærværende lov nr. 262 af 6. maj 1921 om overbestyrelsen af statens sindssygehospitaller m. v., og forslaget drejer sig i alt væsentligt om en ajourføring af denne lov, ikke om ændringer af principiel karakter. Enkelte bestemmelser i den gældende lov er ikke overført til den nye, enten fordi de er overflødiggjort gennem senere tilkomne bestemmelser i den øvrige lovgivning, eller fordi de blot er udtryk for almindeligt anerkendte administrative grundsætninger.

Ved den indledende paragraf ændres betegnelsen for direktoratet for statens sindssygehospitaller til direktoratet for statens hospitalsvæsen for sindslidende (direktoratet for statshospitallerne). Dette er en konsekvens af § 1 i lov nr. 190 af 5. juni 1959 om statshospitaller til behandling af sindslidende og om psykiatriske afdelinger, hvorefter de staten tilhørende sindssygehospitaller fremtidig betegnes som statshospitaller